

Prof. Dr. İrfan GÜNDÜZ

BURADA HAYIRI KONUŞALIM

Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Mehmet Görmezle konuşmadan alıntılar

“Hayır”; insanın hayırlısı olmak, babanın hayırlısı olmak, annenin hayırlısı olmak, dostun hayırlısı, kardeşin hayırlısı... Çocuğunuz olur, evladının hayrını gör deriz. Ev alırsınız “Hayırlı olsun” deriz. Sabah kalkarız “Hayırlı sabahlar” deriz. Para kazanırsınız paranın hayrını gör deriz. Ma’ruf hakeza, ihsan hakeza.

Bütün bu kavramları biz bugün biraz gündemimizden çıkardık. Onun için vaaz ve irşat programlarıyla bu kavramları milletimizin gündemine yeniden yerleştirmeye çalışıyoruz.

İslam dünyasında ilim üreten bütün merkezler yok oldu. Bağdat, Kahire, Şam, San’a, Trablus- garp yok oldu. Bütün bu merkezler şu anda bir şiddet sarmalı içerisinde kardeş kavgası yaşıyor. Şüphesiz bunun dahili ve harici bir çok sebebi var.

Arkasından bütün buralarda şiddetin gölgesinde cehalet üretilmeye başladı. İlimden, din hizmetinden mahrumiyet başladı.

Bugün İslam dünyasını saran gerçekten çok büyük bir tehlike var. O da şudur: İslam’ın bir Cadde-i Kübra-yı Kuraniyesi var. Bir de bu caddeye açılan yan yollar var. Biz onlara mezhep, meşrep diyoruz. Ama Kur’an ve Sünnet’in belirlediği bir ana cadde, ana yol var. Rasulü Ekrem (s.a.s.) Efendimiz, hemen Veda Hutbesinden önce: “Ben sizi, gecesı gündüz gibi apaydınlık olan bir din (yol) üzerinde bıraktım” buyurdu. Burada karanlık yok. Karanlık nerede var? Ya zihnimizde, ya kalbimizde var. Böyle olduğu halde, bugün dünyada bir güç, bu cadde-i kübrayı yok edip, o caddeden yan yollara sapan küçük sokakları, bazen de çıkmazları ana yol haline getirmek istiyor. Bugün Batı-İslam ikileminde, İslam’ın şia mektebi kolu,

Bazı yerlerde adeta İslam’ın yerine ikame ediliyor. Şia- sünni ikileminde de, selefilik dediğimiz bir akım kendisini ehli-sünnetin yerine koymaya çalışıyor. Bunun farkında olmalıyız.

Biz Müslümanlar 14 asır sonra inancımızın sabitelerini değiştirmeyenleri tartışma konusu yaparsak, bu bizi ana yoldan saptırır. Bugün maalesef 14 asır sonra birileri çıkıyor, inancımızın sabitelerini tartışma konusu yapıyor. İnancın sabitelerinden olmayanları, sabiteleri arasına sokuyor. Bu doğru değil. Sonra da kendisi gibi inanmayanları tekfir ediyor. Tekfir ettiğini de öldürmeyi cihad zannediyor. Tekfir getirerek öldürüyor. Bu tek kelimeyle vahşet. Bu gün ümmetin bütün âlimlerinin bu konu üzerinde durması lâzım. Bu son derece önemli bir husus.

Diyanet’in küresel misyonunda hangi merhaledeyiz? Sizi gelecek adına ümitlendiren gelişmelerden kısaca bahseder misiniz? Nasıl geri dönüşler alıyorsunuz?

Prof. Dr. Görmez: Diyanet sadece yurt içinde hizmet edecek şekilde kurgulanmıştır. Ancak Avrupa’ya iş göçü ile Avrupa, Amerika ve Avusturya’ya Kanada’ya hizmetlerini taşıdı ve burada önemli tecrübeler edindi. Sovyetlerin ve Yugoslavya’nın dağılmasıyla Türk Cumhuriyetlerine ve Balkanlara hizmetlerini taşımaya

başladı. 2006’dan itibaren Afrika’daki Müslüman kardeşlerimizin tamamına ulaşmaya başladı. 2009’dan itibaren Latin Amerika’daki 7 milyon Müslüman kardeşimize ulaşmanın yollarını aradı. Bugün üç büyük zirveye iki yılda bir ev sahipliği yapıyoruz. Avrasya İslam Şurası, Afrika Müslüman Dini Liderler Zirvesi, Latin Amerika Müslüman Dini Liderler Zirvesi. Bu yıl Pasifik Asya Müslüman Dini Liderler Zirvesi İstanbul’da yapılacak. Ayrıca yine bu yıl Dünya Müslüman Azınlıklar Zirvesi yine İstanbul’da yapılacak inşallah.

Dünyada din alanında, büyük gelişmeler yaşanıyor. Dünyadaki politik güç çatışmaları dinleri bir soft power, yumuşak güç olarak bir enstrüman olarak kullanma eğiliminde, Diyanet dünyaya götürdüğü hizmetleri bu şekilde tanımlamaz. Biz Diyanet’in ve Diyanet Vakfı’nın hizmetlerini bir iyilik ve bilgi ve tecrübe paylaşımı olarak değerlendiriyoruz. Yedi kıtada insanlığın hizmetinde olma şiarımız diyoruz.

Söylemesi ne kolay, benim üniversite yıllarımdan tanıdığım, arkadaşım, meslektaşım, İsmail Çavuşev, 75 yaşına girmiş!

Onunla ilk karşılaşmamızı dünmüş gibi hatırlıyorum. Üniversitenin eğitim yılının açılışı yapılıyordu. Ben de tüm acemiliğim ile Sofya'nın, hatta ülkenin en büyük eğitim ocağındaki 272 numaralı salona koştum. Şans mı, kader mi, nedir bilemeyeceğim, biraz önümde, sağ tarafımda kendi, anadilimde konuşmalar işitti. Bu benim biraz tuhafıma gitti. Evet, iki genç, her hallerinden belli ki, öğrenciler, Türkçe konuşuyor ve salona doğru yürüyorlardı. İki genç adamı tıpkı hafiyeler gibi göz hapsine aldım, takip ediyordum...

En nihayet o toplantılarıyla ünlü 272 numaralı muazzam salona girdik. Onların sınıksız peşlerindeyim. Merdivenlere

BİR KOCA ÖMÜR HİZMET

tırmandılar ve yarı yolda irkildiler. Bir işsizlik havasına bürünerek, iyice yanlarına sokuldum. Kendimi bir takipçi gibi hissetmeden sormuş oldum:

-Açılış burada mı olacak, kardeşler?

-Evet, evet! Diye yanıtladı sorumu gür saçlısı. Yanındaki şaşkınlık ifade eden bakışlarıyla:

-Siz Türk müsünüz? – diye sordu.

İkisi de bana el uzattılar. Gözleri gülüyordu. Binlerce öğrencinin içinde üç Türk öğrencisinin buluşması harika bir şeydi!

Geniş alını üzerinde gür saçları olan delikanlı öğrenci İsmail Çavuşev idi. Benim yazılmış olduğum Şarkiyat şubesinde, üçüncü sınıf öğrencisi. Diğer de, Tarih fakültesinden Fehmi Yavaşev...

Sevinçten dolup taşmışım. Kader bu sana, beni bu değerli gençlerle daha ilk günü buluşturmuştu. Ne büyük tesadüf. Bir ara yanıma Fehmi'nin kız arkadaşı Roza de geldi. Bana karşı bir kardeşeye duyulan ilginin beş katını gösteriyorlardı. Oysa ben taşranın ücra bir köşesinden Sofya'ya ilk ayak basıyorum.

Bu gençlere içim o denli ısındı ki, kendilerini hiç ayrılmak istemiyordum.

Hele aynı fakültenin öğrencileri olarak İsmail Çavuşev bana her konuda yardımcı oldu, ağabey- güllü (küçük kardeş) ilişkilerimiz bir an olsun aksamak dursun, giderek güçlendi, kuvvetlendi...

Ders yılı başlamıştı. Ben hala akşam sabah kalacak, sığınacak bir mekan bulamamıştım. Ders çıkışı İsmail'e rastladım ve halimden söz ettim.

-Hiç rahatsız olma! Dedi. Akşama yatakhaneye alıyorum seni.

Artık minik köpekler gibi peşinden değil, yan yana gidiyorduk. Ve şimdiki NDK civarında asker kışalarını andıran uzun bir

salona girdik.

-Bana: "Ne duruyorsun?" dedi. Üst elbiselerini çıkar, gir yatağa.

İlk defa insan gibi sıcak bir yataktaydım. Öğrenci yurtları tanzim edilene dek bu mekânı kullandık...

Bundan sonra ne İsmail, ne de Fehmi bu derya deniz Sofya dedikleri yerde beni başı boş bırakmadılar. Gerekteğinde akıl verdiler, ellerindeyse maddi yardımlarda da bulundular.

İsmail'in bir sanat tutkunu olduğunu, şiirler yazdığını, öyküler kaleme aldığını hemen farkedemedim. O, kurs arkadaşlarımızdan bazılarının yaptığı gibi göstermelik yaratıcılardan değildi. Onlar bir iki dörtlülük patlatınca, ortalığı havaya kaldırıyorlardı. Hele kız arkadaşlarımızın karşısında caka satmaları bir başka alemdi.

Bir akşamüstü Çavuşev ile Üniversite önünde buluştuk.

-Vesilem var, dedi. Bir kahve içelim!

Her zaman o ağırbaşlı haliyle dudaklarındaki o belli belirsiz tebessümü fark ettim.

-Hikayemi, Mollov'a sundum, diye başladı konuşmaya. Okudu, beğendi. Bu öykünün de fişi olacak dolabımda, dedi.

Rıza Mollov gibi seviyeli bir edebiyat hocasının, eleştirmenin çünkü bir öğrencinin öyküsüne bu değeri biçmesi hiç de küçümsenecek iş değildi.

Ayrılrırken: "Yaz, sen oğlum, ümitli kalemin var!" der.

Böyle, babaca bir tavsiye düz yazıda ilk adımlarını atan bir genci adeta kanatlandırır.

Bundan böyle Çavuşev ile sık sık görüşüyor, serüvenlerimizi, dertlerimizi de paylaşıyorduk. Bu buluşmalar ya eğitim ocağının ortak etkinliklerinde, ya Türk öğrencilerinin koro çalışmalarında ya da yemekhanelerde oluyordu.

Bir akşam "Menza" namıyla bilinen Üniversite yemekhanesinde gişeden yemeği aldım, henüz masama geçmişim. İleri doğru bakınca İsmail'in masama doğru geldiğini gördüm. Görünüşünde bir başkalık, telaşa yakın bir hal vardı:

-Buyur, meslektaşım, ne bu hal?

-Biliyorsun, ilimlerden matematiği de felsefesi de bana vız gelmiştir. İlle şu kadın milletini?!

Arkadaşımın Biyoloji Fakültesinde okuyan bir kızla arkadaşlık ettiğini iyi biliyordum.

-Dostum, dedim, bu konuda kendimi biraz ulema yaparık: Kadınlar oldum olası birer acayıp bulmaca, bilmededir. Yunan feylesofları bile onları çözmüş değil.

Kaşığı masaya bırakarak biraz daha kaygılı:

-Kız şimdi nerede?

-Biraz önce Üniversite girişinde ayrıldık, kaçtı benden!

-Hemen git, onu bul, af dile. Sonra şunu da aklından çıkarma: Kadınların bir çok

hallerde "Hayır" demeleri "Evet" anlamına gelir.

Sözlerimi ciddiye aldı ve hemen ayrıldı. Ve o gün bu gün aradan 50 küsur yıl geçmiştir. Halime hanımla mutlu bir aile kurarlar, çocuklar edinip Allah onları torunlara da kavuşturur...

İş hayatımıza gelince kader bize ayrı ayrı kaftanlar biçti. İsmail, Fehmi ve ben "Yeni Işık-Nova Svetlina" denilen yayın organında birkaç yıl beraber çalıştıktan sonra yollarımız ayrıldı. Benim yol işaretim taşrayı gösteriyordu. Ama birbirimizden sürekliliğimiz vardı.

İsmail bir ara kesin olarak bilim alanında ad yapmayı, önemli bir yerlere gelmeyi aklına koymuştu. Ne var ki, seçtiği alan olan, Şarkiyat şubasının dört bir köşesinde o yıllarda bir takım "cadı kazanları" kayınıyordu. Bu genç, azimli adama o yıllarda bir el uzatan, onu himaye eden olsaydı, bugün bir doçent, ya da bir profesörün 75. jubile yılını kutlayacaktık.

Bunları geçmişe, olmuş bitmişlere teslim edip gene arkamıza bir baktığımızda İsmail Çavuşev'in geçtiği yollarda dağlar, tepeler misali hayırlı, uğurlu ürünler, nimetler görüyoruz. Aramızdan kaç kişi bunu başarabilmiştir? Edebiyatın her dalında kaliteli eserlerin sahibi olmak her isteyene nasip mi olmuştur. Şiirlerinde gerçekçiliği elden bırakmaz, Mehmet Çavuş'un ifade ettiği gibi "sanat dozunu ustalıkla ölçümlemeyi" bilmiştir. Bu arada çocuklara adanmış şiirler, öyküler de kaleme alır. Ayrıca eğitim davasına adanmış eserler de asla azımsanamaz.

Onun kalemi dur durak bilmeyen kalemledendir. 2004 yılında okuyucusunu sürpriz bir romanla başbaşa bıraktı. Kırk yıllık bir gazetecilik ürünüydü bu eser. Adı da bunu kanıtlıyor: Gazetecinin Artık Yılı.

Yazar-gazeteci bu eserinde bir ressam çabukluğu ve titizliği ile öyle portreler çizmiş ki, değişik isimlerle de olsa, capcanlı kaleme aldığı kahramanları: "Yahu, ben bu muyum? Bu kadarlık mıyım?" şeklinde kara kara düşündürüyor.

İsmail Çavuşev, tabiri caizse, uzun lafın kısası seyrek rastlanan bir karakter özelliğine sahiptir. Onun, birçoklarımız gibi sırtını dayamaya ne bir amcası, ne dayısı ve de eniştesi olmuştur. Bu başarılı, övgüye layık noktaya olağanüstü emekseverliliği, yeteneği, kişilik sahibi oluşu, insanseverliliği ile gelebilmiştir. Bulgaristan mizahının bellibaşlı isimlerinden Yordan Popov, arkadaşlık kurduğu Türklerden söz ederken İsmail Çavuşev'i listenin ilk şahsı olarak göstermesi hiç de rastgele değildir.

Jübile sahibi yazar-gazeteci İsmail Çavuşev, kendisinden önce gelenlerden Aliosman Ayrantok, Mehmet Fikri, M.Türker Acaroğlu vb. Türklük davasını, dilimize, dinimize, gelenek ve göreneklerimizimize hizmeti, borcu bir günlük, beş günlük görmemiş, bilmemiş, bir koca ömür dimdik, fedakarca, başını eğmeksizin nöbette kalanlardandır...

Böylesine tertemiz bir yürekle, ak alınla 75'e gelmek ne mutlu!

29.10.2015, Smolyan

Mehmet ALEV

YAŞLANMAYAN GENÇ YAZARIMIZ

İSMAİL ÇAVUŞ

İsmail A. ÇAVUŞEV 1940 yılında Bulgaristanda Razgrat ilinin Vladimirovtsi (Hebip) köyünde doğdu. İlk ve orta okulu köyünde bitirdikten sonra Sofya Türk Pedagoji Okuluna alındı. 1961 yılında kabul olunduğu Sofya Üniversitesi Türkoloji Bölümünden 1965'te çok iyi başarıyla mezun oldu ve aynı kürsüde Türkçe okutmanlığına alındı. Totaliter rejimde "program dışı dersler okutuyor" gibi sudan bir suçlama ile işinden uzaklaştırıldı. Bundan sonra 50 yıldan fazla bir zaman gazetecilik yaparak sırasıyla FLİZ, HALK GENÇLİĞİ, YENİ IŞIK gazetelerinde çalıştı; şiirler, hikâyeler, yazılar yazdı.

Zorunlu göç dalgasına kapılmayarak Bulgaristanda kalmayı başaran yazar, demokrasi döneminde bir yandan Sofya Yüksek İslâm Enstitüsünde Türkçe dersleri okuturken diğer yandan da MÜSLÜMANLAR ile HAK VE ÖZGÜRLÜK gazeteleri başyazarlığını yaptı, araştırmacılığa devam etti. "Totaliter ve Posttotaliter Devirde Bulgaristanda Türkçe Süreli Basın", "Bulgaristan Türklerinin Çocuk Şiiri "Dostluk" gazetesi", "Pratikte Türkçe Öğretiminin Durumu Üstüne Bazı Düşünceler", vs. gibi araştırmaları vardır.

Yazarın, DİLEK (1967), YAY BURCU (2002) şiir derlemeleriyle "GAZETECİNİN ARTIK YILI" - Roman (2004), Bulgaristanda ilk defa yüksek okullar için ÇAĞDAŞ TÜRK DİL BİLGİSİ (2001), 3. sınıflara ait DİN DERSLERİ; (Bulgarca olarak) KENDİ KENDİNE TÜRKÇE (2005) kitapları ve BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN ÇOCUK ŞİİRİ (2001) antolojisi yayımlanmıştır.

Birçok uluslar arası sempozyumlara, şiir şölenlerine katılarak Bulgaristan Türklerini temsil etmiş, mükâfatlar kazanmıştır. Bu arada Türkiye Diyanet Vakfının düzenlediği Kutlu Doğum şiir yarışmalarında her üç dereceyi de kazanmıştır. Eserleri, Bulgaristan, Türkiye, Yunanistan, Kazakistan, Kosovo ve Kıbrıs'ta yayımlanmıştır. "TERAPİ PATİKASI" yazarın ilk hikâye kitabıdır.

Bulgaristan Türk edebiyatında saygın bir yere sahip olan İsmail A. ÇAVUŞ'un 75 yaşını doldurduğunu öğrendiğim zaman şaşım. 50 yıldan beri tanıdığım, eserlerini zevkle okuduğum İsmail Çavuş nasıl olmuş da hemencecik 75 yaşını doldurmuş?! Sanki dün tanışmıştık! Kendisini canı gönülden kutladım. Adet olduğu üzere: "Haydi, Allah sana 75 yıl ömür daha versin!" dileğinde bulundum.

İsmail Çavuşu 50 yıldan beri tanırım. Ancak 75 yaşını doldurması benim için gene de sürpriz oldu. Çünkü o hep 25 yaşındaki genç İsmail. Heycanı, azmiyle çalışıyor.

50 yıllık tanışıklığı 50 satırda anlatmak imkânsız. Çünkü karşımdaki tek İsmail A. Çavuş değil ki! Ben onu beşe katlıyorum.

Bundan 50 yıl önce doğup büyüdüğü köyü (Razgrat ili Vladimirovtsi -Hebipköyü) ilkokulunda 40 öğrencinin karşısındaki İsmail Çavuş gözümün önüne geliyor. Sofya Üniversitesi Türkoloji Bölümünden geçip de aynı kürsüde iki yıl asistanlığını,

Yüksek İslâm Enstitüsünde 22 yıl Türkçe dersleri okutan adasını hatırlıyorum. İslâm enstitüsü için yazdığı ÇAĞDAŞ TÜRK DİL BİLGİSİ kitabı bizde yeni Bulgar devleti kurulduktan sonra yüksekokullar için yazılmış ilk gramer kitabıydı. Bu kitabın İmam Hatip okullarında, belediye okullarında dahi ders kitabı olduğunu biliyorum.

Fakat İsmail Çavuş Bulgaristan Türk edebiyatı tarihine yetenekli, orijinal, sanat ve fikir tarafı ağır basan bir ozan olarak girmiştir. Gençlik dürtüsü ile kaleme aldığı şiirlere halâ devam etmektedir. Onun son zamanda yazdığı ADIM, BALKANLAR, VUSLAT başlıklı şiirleri ikişer üçer yaşındadır. Bu yaşta da gençlik heyecanını kaybetmeyen bir şairimizdir İsmail Çavuş. Onun şiirde tırmandığı en yüksek teppe Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığının kutlu doğum haftası münasebetiyle ilân ettiği şiir yarışmalarında ardi ardına her üç dereceyi de kazanmış olmasıdır. Türkiyeden, Balkan ülkelerinden, Müslüman devletlerden bu kadar namılı, şanlı

ozanların katıldığı yüksek düzeyde bir yarışmada birincilik kazanması sadece İsmail için değil, bütün Bulgaristan Türk edebiyatı için büyük bir şeref ve kıvanç meselesidir.

Ancak İsmail Çavuş sadece ozan değildir. Kısa öykülerden başlayarak GAZETECİNİN ARTIK YILI kitabıyla romancılığa dayanan seçkin yazarımızdır. Şimdiye kadar çıkardığı hikâyeleri TERAPİ PATİKASI adı altında yayınladı. Totaliter yılları yansıtan bu hikâyeler gençler ve yaşlılar tarafından zevkle okunmaktadır. 2001 yılında çıkardığı BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN ÇOCUK ŞİİRİ antolojisi, 2015 yılında Türkçe ve Bulgarca olarak yayınladığı EŞEĞİ SULADIN MI? başlıklı çocuk hikâyeleri sadece küçüklerin değil ana babaların da elinden düşmemektedir. Her biri belediye okullarında ana dilini okuyan yavrularımız için değerli birer ders kitaplarıdır.

İllâ velâkin başarılı sanatkar, üretken yazarımız İsmail A. Çavuş, herşeyden önce iyi bir gazeteci ve araştırmacıdır da. O, bütün hayatında gazeteciliğin her mertebesinden basamak basamak geçerek (Filiz, Halk Gençliği, Yeni Işık, Hak ve Özgürlük) işi MÜSLÜMANLAR dergisinin başredaktörlüğüne dayamıştır. Bu gazetecilik merdiveninin ilk basamağında daha ilkokuldayken tek başına çıkardığı duvar gazeteleri bulunmaktadır. Çeşitli dereceli okullara devam ederken hep gazetecilik çalışmalarında bulunmuştur. Üniversiteyi bitirdikten sonra 1965 yılında HALK GENÇLİĞİ'nde kadrolu gazeteciliğe başlayan İsmail A. Çavuş büyüdükçe gazeteciliği de büyütmüş, YENİ IŞIK - NOVA SVETLINA gazetesinde yıllarca namusıyla çalıştıktan sonra Hak ve Özgürlük Hareketinin haftalık yayın organı HAK ve ÖZGÜRLÜK gazetesinin başına getirildi. İkibinli yılların başında bir yandan Yüksek İslâm Enstitüsünde Türkçe okuturken, diğer yandan Başmüftülüğün yayın organı MÜSLÜMANLAR gazetesinde çalışmaya başladı. Bu arada Gazetecilik Fakültesinden mezun oldu. MÜSLÜMANLAR gazetesini 2005 yılında iki dilde yayın yapan, HİLAL Çocuk eki de bulunan çok renkli, derin içerikli bir dergi haline dönüştürdü. 10 yıl içinde dergiyi Bulgaristan Türkünün ve Müslümanlarının küçüğünün büyüğünün sevimli, itibarlı yayını haline getirdi. Son zamanlarda boyutunu büyütterek içeriği zenginleştirilen HİLAL çocuk eki o kadar gelişmiştir ki, neredeyse ek olmaktan çıkıp ayrıca bir çocuk dergisi niteliği kazanmıştır. Aslında İsmail A. Çavuş şimdi tek bir dergi değil de iki dergi birden çıkarmaktadır.

Sosyalizm döneminde sadece Türkçe yayınlanan "Yeni Hayat" dergisinde 25 kişi çalışıyordu. Baş redaktörü, yardımcısı, genel sekreteri yanında 20 tane redaktör bulunuyordu. 1995 yılında çıkarmaya başladığımız "Ümit" dergisinde 4 kadrolu gazeteci, 6 da dışarıdan yardımcı vardı. İsmail Çavuş ise her iki dergiyi de yalnız başına asla aksatmadan çıkarıyor! Hem baş redaktör, hem yazar, hem tercüman. O da Türkçeden Bulgarcaya, Bulgarcadan Türkçeye çeviriler yaparak ve yazılar yazarak iki dilde yayınlanıyor. Bunlar, 75 yaşında bir kişinin taşıyabileceği yükler mi? Hayır! Fakat İsmail Çavuş halâ benim 50 yıl önce tanıdığım genç, dinamik bir delikanlı azmiyle çalışmaya devam ediyor.

Böyle çok yönlü gelişmiş, edebiyat ve gazetecilik dallarında kalıcı eserler vermiş, yüzlerce makaleye imza atmış bu çalışkan arkadaşımıza Allahtan daha uzun, sağlıklı ömürler dileyelim; kendisinden ise daha olgun ve dolgun eserler vermesini isteyelim!

Dr. İsmail CAMBAZOV

Latif Karagöz

CESARETLİ bir ADIM

Bugünlerde, Sayın dostumuz İsmail A. Çavuşev'in "Gazetecinin Artık Yılı" başlığı altında günce romanını okudum. Onu da, değerli dostumuz Sn. Hikmet Şanov tarafından, bizlere hediye olarak imzalayıp göndermesiyle ona kavuştum.

Bu asker arkadaşımın romanı, beni kucakladı o eski günlere yani komünizm dikta rejiminin bulanık sularına attı. Acımasız, riyakârlıklarla dolu, sinsiyonlarla hele bizler Türk aydınlarına karşı yapılan bezdirici, tiksindirici ve daha bin bir türlü olaylarla dolu, geçirdiğimiz o sancılı yaşamımızı, bütün çıplaklığıyla dile getirmesi, cesaretle atılan bir adımdır bence. Kitabı okurken hâlâ rüyalarımızda gördüğümüz cehennemi, tekrar yaşayarak kalbimdeki yaraları eşelemiş oldum.

Evet, şöyle bir bildik cümle kullanırız çoğu zaman: "Benim şu hayatım, yazmağa kalksam bir

romandır!" diye. Elbet doğrudur! Ama bunu becerip yazanı alkışlayarak, takdir etmek lâzım benim anlayışına göre. Zaten bir çok yazarlarımız da, romanlarında genellikle hep kendi hayatlarını yazdıklarını bilmez miyiz?

Sayın İsmail Beyin romanına gelince o eserinde büyük cesaretle anlattığı bir çok olaylarda, kahramanlarının fazlasını gerçek isimleriyle dile getirmesi, onun bu yaşantılarını yalandır diyebilen olur mu, bunları kim inkâr edebilir?...

Bulgar Komünist Partisi'nin kırbacını kimler yemedi ki, kimin sırtında izleri benim yoktur, diyebilen çıkar mı? Tabi ki, kendi maşaları olanları hariç! Ama bu gerçekleri şimdiye kadar böyle cesaretle yazanlar, parmakla gösterilecek kadar olsalar da, Sn. İsmail Çavuşev'in yazdıkları gibi böyle açık açığa eserler görüp okudum, desem yalan sayılmaz.

Salih Topal ismindeki kahramanı, müellifin kendisi olarak yaşadığı hafızalardan hiç silinmeyen bu olayları örnekleriyle kitabına dökmesi övgüye değerdir. Oradayken yazıp çizenler, romandaki anlatılanları bir bir göz önüne getirerek, tüm yapılanları nasıl yalanlayabilir?..

Romanı ve yazarını tanıtmak istediğim bu yazımda, kitaptan alıntılar ve örnekler vermeyi, her ne kadar istesem de lüzum görmüyorum. İsteyenler romanı bulup okur ve takdirlerini eser hakkında kendileri verir, kendileri değerlendirir.

Sonunda, halen Bulgaristan'da Sofya'da oturan bu üretken kalemimize, sağlık ve mutluluklar dilerken hep böyle cesaretle adımlarla edebiyatımızın dik yokuşlu yollarında yürümesini temenni ederim!

Mart-2005

ÇORLU

Değerli İsmail Çavuş hocam...

Zaman ne kadar da çabuk geçti. Yıllar önce Sofya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde sizin öğrenciniz olma bahtıyarlığını yaşamıştık. Hâlâ dün gibi hatırlarım. O dönemde bize ayırdığınız her ders, her an çok özeldi. Sayenizde unutturulmaya çalışılan anadilimizi, okumayı, yazı yazmayı ve bilginin önemini öğrendik. Biliyorum bize özneyi, yüklemi, sıfatı, zarfı, noktayı, virgülü ve de anlamlı bir cümle kurmayı öğretirken, misyonunuz faydalı insanlar yetiştirmektir. Harcadığınız emekler, zorlanarak verdiğimiz çabaların boşa gitmeyeceğinin kanıtıydı... Ve yıllar sonra bu günlere erişmemizde önemli katkılar sağladığınız için, şahsınıza olan saygımızı yeniler, kalbî şükranlarımızı sunarız. Öğrenciliğimizden bu yana uzun zaman geçti geçmesine ama, biz sizi her zaman hassasiyetle konuşan, kalemi konuştuğunuz, sürekli öğüt veren, gerektiğinde tembih eden, hatta imâli konuşmalarınızda bile bazı gerçekleri işaret eden bir bilge olarak hatırlayacağız. Özel günlerde özel insanlar hatırladığına göre, 75. Yaş gününüzü şahsım ve ailem adına içtenlikle tebrik eder, yeni yaşınızın yeni güzellikler getirmesini Yüce Allah'tan niyaz ederim.

Selime Veysal HASANOVA
İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi

ELLİ SENE ÖNCE, ELLİ SENE SONRA

lendi, diyeceksin, özlem giderircesine.

Anladım ne anladım. Dahası, ileriye dönük, öğretim-egitim işine bütün gücümüzle katkıda bulunacak, halkımızı aydınlatcağıktık!..

Çalıştık mı çalıştık!

Filiz gazetesi üç yıl sonra durduruldu. Gazeteci yazar İsmail Çavuş "Halk Gençliği"ne, oradan Yeni Işık gazetesine geçti. Bu kez kendisine şiirler gönderdiğimde bana mektup yazdı. Dedi ki, şiirlerini doğrudan gazeteye yolla, değerlendirsinler.

Söz sahibi değişmişti. Yeni Işık gazetesine verdiğim şiirler Çağdaş ekinde yayınlandı. Ne var hiçbir ödeme yapılmadı. İşe bak ki Yeni Hayat dergisi de yayınladığı şiirlerime bir şey ödemedi. Aşağı kalmaz Halk Gençliği gazetesi. Onda düz yazılarım vardır. Hele, '13 sm küp taş' başlığını taşıyan feyleton için bir öğretmen arkadaş "Adını görmesem, senin yazdığına inanmazdım" demişti.

Günün birinde, "Biliyor musun? Filiz gazetesinden başkası bana bir şey ödemiyo, neden acaba?" sorusuna karşılık H.Rasim, "Seninkiler yeniyor, içiliyor. Yaparlar öyle." Demesin mi! Öyleyse ben de diyorum: "Yüz bütün değil"ler. Tikisindim. Allak bullak oldum.

Oysa Filiz gazetesi, üç dörtlük her şiirim için-o yıllarda aldığım maaşın nerdeyse beşte birine denk gelen-ödeme yaptı, çok şükür. Büyüklüğünden öğrendiğim: İşin başında adam olacağı ki hak hukuk işlesin, yerini bulsun.

Zorunlu göç '89 günleri bir yana, İsmail Çavuş ile ilişkimiz hiç kesilmedi. Kendimizi yetiştirirken halkımıza dayandık, yardımlaşık, hizmet verdik.

Elli yıl sonra yine aynı. O gazeteci kimliğiyle desin:

Hizmette sınır yoktur

Koştur güzelim koştur

Bense eğitim-öğretimden bir de şiirden hiç kopmadım.

Değişen dönüşen dünyada, insan olan insanın tutum ve davranışından başka, eski yeni ne olsun ki bizi birbirimize yakın dost kılan!

İsmail Ağabey, Tuna Boyu şiiri, benim bütün duygularımın kaynakçası, sana armağanım. Yetmiş beş yaşın kutlu olsun!

Selam Celil YUNUS

Eskişehir

TUNA BOYU

Tuna boyu neresi
Tuna boyu şu hani
Sarışın gül Dobruca
Kır bayır sıcak yüzü

Tuna boyu neresi
Tuna boyu şu hani
Delikanlı Del'orman
Bileğine güç kuvvet

Tuna boyu neresi
Tuna boyu şu hani
Kime komşu kapısı
Olsa olur oldukça

CY

Bir hesap kitap... Elli sene öncesi ne zamandı!?

Askerden geldim. Hemen görev verildi. Sürüp gitsindi kendi köyünde öğretmenliğim...

Daha başında göze çarpan bir şey: Türkçe öğretmeni, iki koltuğunda iki top gazete, içeri girdi. Gazeteleri masa üstüne bıraktı. Bazı arkadaşlar uzanıp gazete çekti aldı. Ben de aldım baktım: Filiz gazetesi! Yeni, bu yıl başlamış çıkmaya.

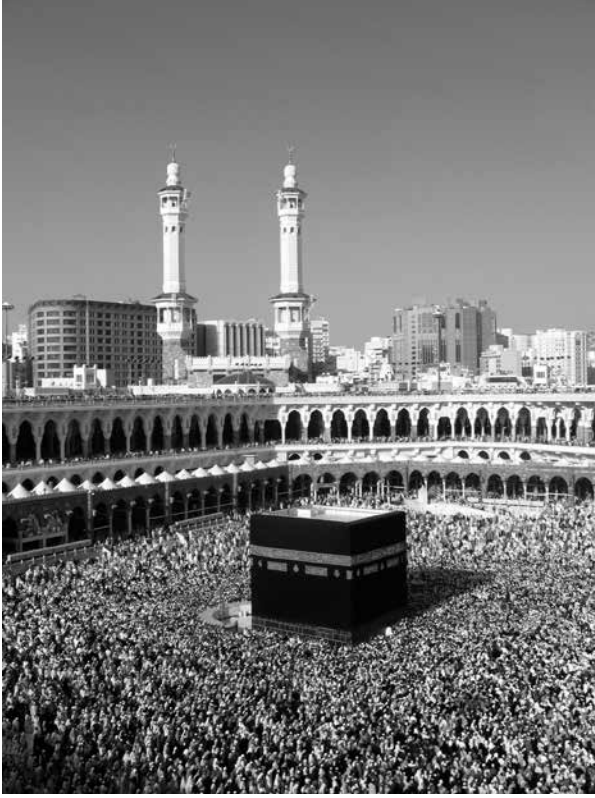
O ne ilgiydi Filiz gazetesine! Öğretmeninde, öğrencisinde, ailelerde hep gördüm.

Sınıf mevcudu kadar Filiz gazetesiyle birlikte ders işledim o gün. Konu: Sessiz okuma (Öğrenci kendince incelesin, resimlere baksın, bir şeyler okusun, düşünsün, düşünce üretsin... Anlatım dersine hazırlık yapsın.)

Filiz gazetesi her geldiğinde bir dersimiz onunla dolup taşıyordu.

İlk şiirlerimi Filiz gazetesine gönderdim. Yayınladılar. Ders yılı sonunda tuttum yolu Sofya'ya. Filiz gazetesindeki adrese göre gittim. Gide gide Yeni Işık "redaksiya"sına vardım. Hoş geldin - hoş bulduk. Sonra, kim olduğum anlaşılınca, delikanlı biri yerinden fırladı geldi, elimden tuttu. Hoş geldin kardeşim demesi (bu ikinciy'e 'hoş geldin') ile birlikte beni dışarı çıkardı.

Beş yaş büyüğüm bir ağabey İsmail Çavuş. Bir yerde kahve içtik. Sordu soruşturdu. Konuştum. Dinledi. Sonra o anlattı. Del'orman'dan geçtik, Dobruca'yı arşınladık, Tuna boyunca gittik geldik. Bizim insanımızdan, aynı zamanda öğretim-egitimden söz açtı. Bizim oraların her yanına çok "dokundu". İlg-

Abdülkâdir Geylânî kuddise sirruh buyurur:

Cenab-ı Allah'a duâ etmek kulluk icabı güzel bir ibâdettir yoksa, nasıl olsa gelecek gelir, gelmeyecek olan da gelmez, gibi sözleri bir mazeret olarak gösterip de "Ben Allah'a duâ etmem" deme.

Daima duâ et. Haram olmayan dünya ve âhirete ait işlerin için Cenab-ı Allah'a yalvararak duâ et! Haram olmayan ve ahlâka zarar vermeyecek olan her şeyi ondan iste. Çünkü Hak Celle ve Alâ hazretleri "**Bana duâ edin, icabet ederim**" (Ğâfir /60) "**Allah'ın güzel nimetlerini isteyin. O nimetleri birbiriniz için kibirlenmek vesilesi yapmayın**" buyuruyor.

Duâ eden bilir ki her şeyi veren alan Allahü Teâlâdır. Dua eden kibirli olmaz. İşte bundan ötürü duâ imân sahibinin güzel huyları arasında olmalı. Ehl-i imân duâdan kaçınmamalı. Duânın daha bir çok faziletleri vardır.

*

Fahr-i Kâinât sallallahü aleyhi ve sellem efendimizin bazı duâları:

-Allahım! Korkaklıktan, cimrilikten, sadr fitnesinden, kabir azabından sana sığınırım.

-Allahım! Kulağımın şerrinden, gözümün şerrinden, dilimin şerrinden sana sığınırım.

Allahım! Korkaklıktan, erzel-i ömre

DUÂ İBADETİ

bırakılmaktan, dünya fitnesinden ve kabir azabından sana sığınırım.

Allahım! Acizlikten, tembellikten, cimrilikten, maddî ve manevî çöküntüden, kabir azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden sana sığınırım.

Allahım! Lüzumsuz düşünceden, üzüntüden ve acizlikten, tembellikten, cimrilikten, korkaklıktan, borçtan ve rical galebesinden sana sığınırım.

-Allahım! Günâh işlenen yerlerde bulunmaktan ve borçlu duruma düşmekten sana sığınırım.

Allahım! Açlıktan, fakirlikten, zilletten, zulmetmekten ve zulme uğramaktan sana sığınırım.

-Allahım! Hata etmekten, dalâlete düşmekten, zulmetmekten yahud zulme uğramaktan, cahillikten ve cahil elinde kalmaktan sana sığınırım.

- Allahım! Cünûndan, cüzzamdan, abraşlıktan ve kötü hastalıklardan sana sığınırım.

-Allahım! Yaptığım ve yapmadığım şeylerin şerrinden sana sığınırım.

- Allahım! Çöküntüden, gerileyip düşmekten, boğulmaktan, yangından, ölüm esnasında şeytanın beni çarpmasından, senin yolunda senden yüz çevirmiş olarak ölmekten, yılan sokmuş bir şekilde ölmekten senin rızana sığınırım.

Allahım! Yemin gadâbından sana sığınırım.

(Musâhabe /4, Mahmûd Sâmi, Sünen-i Nesâi'den.)

İbrahim Ethem hazretlerine sordular:

- Ne için duâlarımız kabul olunmuyor?

"Hakkı bilip emirlerini tutmazsınız. Peygamberin sünnetlerini icra etmezsiniz. Kur'an okur amel etmezsiniz. Hâlıkımızın nimetlerini yiyip şükür etmezsiniz. Cenneti bildiğiniz halde talep etmezsiniz. Cehen-nemden korkmazsınız. Hükmüyle ölüm var dersiniz, hazırlanmazsınız. Anne ve babalarınızın ölümlerini kendi elinizle kabre koyarsınız, ibret almazsınız. Böyle bu kadar kabahatlerinizle duânız nasıl kabul olur? diye cevap verdiler.

Sâdık DÂNÂ

“BAK-GÖR İŞTE” DEDİK YA!...

Müslümanlar dergisi başyazarı sayın İsmail Çavuş hocamla en son haberleştiğim benden bir yazı yazmamı talep etmişti. Hocam, nasıl bir yazı olsun dediğimde: “güncel hayatın içinden şahsi gözlemlerine dayalı bir bakış açısı iyi olur” demişti. Bunun üzerine küçük bir fikir jimnastiği yapabilir miyim diye düşündüm. Kültürlerin iç içe girdiği ve insanların birbirlerine yaklaştığı bir devirde zamanın şahidi olabilmek ve özellikle hakikatin zaviyesinden bazı şeyleri gözlemleyebilmek için “bakar-kör” müslümanlardan değil de, olup-bitenleri sağlıklı okuyabilenlerden olmakta fayda var. Belki de günümüz dünyasında insanlığın şahidi olabilmek, çaplı müslümanlardan olmayı ya da bir diğer ifadeyle nitelikli bir müslüman topluluğunu gerekli kılmaktadır. İlâhî Kitabımız Kur’ân da böyle bir topluluğun bulunmasını istemektedir zaten.

Kuşkusuz hayat sahnesinde her insanın ve oluşumun oynadığı bir rolü vardır. Bulgaristan’da totaliter rejim ve ondan sonra gelen (sözde) demokratik sürecin başından bu yana, müslümanlar aleyhine döndürülen dolaplar ve toplum olarak inkişaf etmemeleri için çıkartılan olanca engelleri görememek büyük bir gaflettir. Ayrıca bunda şaşılacak bir durum da yoktur, zira entegrasyon maskesi altında yürütülen asimilasyon çalışmaları çok öncelerden başlatılmış olup çeşitli araçlar vasıtasıyla devam ettirildiği bir gerçek. Buna rağmen Bulgaristan topraklarında azınlık olarak yaşayan müslümanlar, gerek aslı gerekse diğer unsurlarla uyum ve hoşgörü içerisinde yaşama bakımından, multi-kültürel ülkeler için de etnik bir model teşkil ettiği sıkça dile getirilmektedir.

Beklenen düzeyde olmasa da “Kimliğini Kaybetmemiş Bir Müslüman Topluluğu” oluşturma adına yapılanları görmeye çalışalım. Demokratik süreç dediğimiz 1990’lı yılların başından bu yana müslümanların maslahatı için çalışır gibi görünen malûm siyasî hareketlerin hangi ölçüde fayda sağlayıp-sağlayamadığı ayrı bir tartışma konusudur. Tarihe baktığımızda Bulgaristan Müslümanları millî ve manevî değerleri, gelenek ve görenekleriyle geniş bir kültür yelpazesine sahip olmuşlar. Ne yazık ki, uzun yıllar örs ile çekicinin arasında bölük-pörçük edilen bu kültür yelpazesinin parçacıklarını bugün bir araya getirme kaygısını taşımamak, günümüz genç nesile “kimlik kaybı” gibi ağır bir fatura kesmektedir. Kimi yerde zedelenen, kimi yerde tamamen yozlaşan ve günlük yaşamımızdan kalkan dinî, millî, tarihî, edebî ve kültürel değerlerimizi saymakla bitiremeyiz. Ayrıca bugün imkânlar nispetinde yaşatmaya çalıştıklarımız da, nemelâzımcılıktan payını almakta ve böylece tahribat devam etmektedir.

Diğer yandan, günümüzde “Bilinçli Bir Müslüman Topluluğu” oluşturma adına hiçbir şey yapılmamıştır demek de, şu ana kadar yapılanları inkâr etmek olur. Eğer müslüman varlığının sözkonusu olduğu bölgeler adına konuşacaksak, elbette bir şeyler söyleyebilmeliyiz. Şöyle ki, Bulgaristan Müslümanları

Başmüftülüğünün yirmi küsur yıldan beri gücü nispetinde, bünyesinde barındırdığı bütün kurum ve kuruluşlarıyla artırarak verdiği hizmetleri hiç yokmuşçasına görmezden gelmek her halükârda doğru değildir. Örneğin, eksi ve artılarıyla bölge müftülüklerinin fonksiyonel olmaları, ülke genelinde kesintisiz Kur’ân kurslarının devam etmeleri, imam-hatip lise-lerimizin çehre değiştirerek itibar kazanmaları, Yüksek İslâm Enstitümüzün her geçen günle seviyeli bir eğitim kurumuna dönüşmesi, kişilikli, her yönüyle örnek bir müslüman topluluğu oluşturmaya yönelik değil de nedir? Bulgaristan Müslümanlarının demokrasi tarihinde adı geçen kurumlar ve verdikleri hizmetler önemli bir yer işgal edecekler.

Hal böyleyken, millî ve manevî kültürümüzü yaşatmakta önemli rol oynayan dinî müesseselerimizi hiçe sayıp itibarlarına gölge düşürmeye çalışanlara bugün söyleyeceklerimiz var. Öteden beri sosyalizmin ateşinden geçmiş büyüklerimizde ve bugün de modern geçinen insanımızda hep şöyle bir algı hakim; “Bulgaristan’daki dinî kurumlar ya din adamı, ya da cami görevlisi yetiştirir”. Hâlbuki gerçekte öyle değildir. Buralardan müftü, vaiz ve imamlar yetiştirmekle birlikte, öğretmenler, köy ve belediye muhtarları, belediye meclis üyeleri, milletvekilleri, halk adamları ve önderleri olabildiklerine şahidiz artık. Dolayısıyla onların büyük bir çoğunluğu yerel halka dinî hizmetle birlikte pek çok sahada hizmet sunmaktadırlar. Aslında bakıp-görebilenler nezdinde, “*İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olanıdır*” hadisi gereğince de; özüne, milletine, devletine ve değerlerine sadık bir müslüman topluluğunun teşekkülü için sürdürülen bütün faaliyetler önemsenmeli ve öncelenmelidir. Kim bilir, belki de yıllar sonra gelecek olan nesiller, büyüklerinin açtığı bu güzel çiğirdan nasiplenecektir.

Konu bağlamından da anlaşılacağı üzere mevzu sadece salt bir “bakıp-görme” olayı değil, gerçekleri yalın haliyle görebilmektir. Modern dönemin getirdiği dinamizm ile hayatlarını hızlı yaşayan müslümanlar, olup bitenlere ancak kuş bakışı ile bakmakta ve seküler ortamın içerisinde gününü kurtarmakla yetinmektedir. Bakıp da görememek, ne kadar enteresan bir ifade değil mi? Örneğin:

Her fırsatta mümin olduğumuzu ifade etmek kadar güzel bir şey yoktur. Fakat Hz. Peygamber (s.a.v)’in: “*Birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız*” fermanını görebilmiş değiliz.

Müslüman, eğitici yönü olan dinî-millî

bir faaliyet yapmak veya en azından yapılabildiği kadar aktif olmak için vaktinden bir saat dahi ayıramazken, diğer taraftan saatlerce nefsinin hoş eden dünyevî işlerle meşgul olabilmektedir. Buna rağmen dünyada vatani, ahirette cenneti hiç kimseye bırakmaz.

Çağın fenomeni sanal ortamda herkes bir-biriyle arkadaş ve paylaşımcı, gerçek hayatta neredeyse birbirini gören yok. Hani derler ya; ne selâm, ne kelâm...

Özellikle bazı müslümanların başkalarının kusurlarını araştırıp öğrenme gibi birtakım temâyülleri sözkonusudur. Fakat önce içe ve ailelerine dönük bir gözlem yapmaları gerektiğinin farkına varabilmiş değiller.

Makam ve mevkinin kendilerini adeta sarhoş ettiği kimselere bazı şeyleri hatırlatmakta fayda var. Biraz yüksekte oldukları için aşağıları göremedikleri kesin.

Hased ve kibir kişiyi içten içe kemiren ciddi bir hastalıktır. Bu anlamda mümin, bir diğer müminin yapıcı nasihatlerine açık olmalıdır. Çünkü kişi kendini görmese de, bir başkasının onu daha iyi görebildiği kesindir.

Kurdun kuzuya dostluk teklifi inandırıcı değildir. Her ne kadar kurt an itibarıyla “sana zarar vermeyeceğim” dese de, bir müddet sonra ne yapacağı malûm değil. Kurtlarla dost olmaya hevesli olanlar, kâr-zarar payını görebilmeliler!

Bilinçli bir müslüman topluluğu kuru sloganlarla meydana gelmez. Bu topluluğu yetiştirecek olan kurumları görüp onlara sahip çıkmak erdemliliklerdir.

Yersiz kaygılarla nesilleri dinî ve millî değerlerden uzak tutmanın çözüm değil, bilakis onlarda kimlik kaybına sebep olacağını her halükârda görüp idrak edebilmek hayattır.

Kişinin içerisinde bulunduğu elverişsiz koşullar sebebiyle müslümanlığını-kültürünü bilmemesi ve öğrenememiş olması ayıp değildir. Bilmediğini görebilmek ve öğrenmeye çalışmak esastır.

Bak-gör işte...

Neticede evde, işyerinde, çarşı-pazarda, cami-cemaatte ve kısaca sosyal hayatın her yerinde kişisel ya da toplumsal yükselişimizi ve düşüşümüzü yansıtan sayısız örnekler sıralayabiliriz. Önemli olan “bakar-kör” olmamaktır.

Dedik ya... Kimileri bakar, Kimileri görür.

Ahmed Hasan BAHADIR

Surre

"Sad" harfiyle "es-Surratü" kelimesi, Arapça sözlüklerde, "içine altın ve para gibi kıymetli eşyaların konulduğu kese" mânâsına gelirken, daha sonraları özel bir terim olarak; "her yıl hac döneminde Mekke ve Medine halkına dağıtmak için gönderilen para, altın ve diğer eşyaları" ifade etmek üzere kullanılmıştır.

Surre'nin Geçmişi

Harameyn'e, yani Mekke ve Medine şehirlerine "surre"nin ilk ne zaman gönderildiği belli olmakla birlikte, bu âdetin Abbâsî halifelerinden Mehdî Billah zamanına (775-785) kadar dayandığı tesbit edilmiştir. Mehdî Billah zamanında, hac yollarının güvenliği, hac güzergâhı üzerindeki su kuyularının bakımı, haclıların konaklama ihtiyaçlarının karşılanması gayesiyle birtakım tedbirler alınmıştır.

Düzenli olarak her yıl surre gönderilmeye, Abbâsî Halifesi Muktedir Billah döneminde (908-932) başlanmıştır. Surrenin konulduğu, develere yüklenen bir çeşit vâsita olan "mahmil" de ilk defa Abbâsîler devrinde kullanılmıştır.

Tarihî süreç içerisinde Fâtımîler ve onların hâkimiyetine son veren Eyyûbîler de Harameyn'e surre gönderdiler. Mısır'da hüküm süren Memlûkler de bu geleneği devam ettirdi. Hattâ 1269 yılında Sultan Baybars, hacca giderek surre ile Kâbe örtüsü gönderme hakkının Memlûklerde olması gerektiği fikrini pekiştirdi.

Bu tarihten itibaren Harameyn'e mahmil içinde "surre" ve Kâbe örtüsü gönderen Memlûkler, bununla ilgili merâsımlere de büyük bir önem verdiler. Kahire'nin yanı sıra Bağdat, Dimaşk ve Halep gibi büyük şehirlerde hac kervanları oluşturuluyor ve her kervanın kendi mahmil ve surresi bulunuyordu.

Osmanlı Devleti ve Surre Alayı

Osmanlı Devleti'nde ilk surrenin hangi padişah tarafından gönderildiği tam olarak bilinmemektedir. Yıldırım Bayezid'in, Edirne'den bir defa surre tertip ettiği rivâyeti vardır.

Ama daha çok kabul edilen görüşe göre, ilk surre gönderen padişah, Sultan Çelebi Mehmed'dir. 1413 ilâ 1421 yılları arasında iki defa surre yollamıştır. II. Murad devrinde, surre alayı gönderme hususunda bir düzenleme olmuş ve her yıl, Mekke, Medine, Kudüs ve Halilürrahman'a surre gönderilmeye başlanmıştır. Bu gelenek, Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid devirlerinde de devam etmiştir.

Yavuz Sultan Selim devrinde, Harameyn'in Osmanlı yönetimine girmesini (1517) müteâkib surre, düzenli bir şekilde gönderilmiştir. Hatta bu tarihteki ilk surre, Yavuz Sultan Selim, daha Kahire'de iken yola çıkmıştır.

Osmanlılara âit en eski Kâbe kapı perdesi ve kuşağının 1543 tarihli oluşuna bakılarak, surre ile birlikte Kâbe örtüsü göndermenin de Kânunî Sultan Süleyman zamanında başladığına hükmedilir. Kâbe örtüsünün yenisi, genellikle Kahire'de doku- nur ve surre alayı ile yollanırdı. Eskisi de surre alayının dönüşünde İstanbul'a getirilirdi.

Harameyn'e surre alayı gönderme geleneği, 1800'lü yılların başında Vehhâbîlerin Mekke-Medine bölgesini ele geçirdiği yıllar (1803-1813) hâriç; 1915 yılına kadar kesintisiz olarak devam etmiştir. 1916 yılına âit surre, Şerif Hüseyin'in isyanı sebebiyle Medine'de kaldı ve Mekke'ye ulaştırılmadı. 1917 ve 1918 yıllarına ait surre ise, Dimaşk'a kadar gidebildi.

Surre Alayı Merâsimi

Harameyn'e her yıl gönderilen surre ve mahmille ilgili merâsimler, Abbâsîler devrine kadar gitmekle beraber; bu merasimlerle ilgili en kapsamlı ve şaşaalı teşrîfât, Osmanlı devrinde yapılmıştır. Sarayda gerçekleştirilen surre merâsiminin bütün

tafsilâtı belirlenmiş ve bunlar teşrifât defterlerine kaydedilmişti.

1864 yılından önce, hep karayoluyla gönderilen Surre Alayı, Receb Ayı'nın onikisi veya müteâkip günlerde düzenlenirdi. İstanbul'daki surre merâsimini, Haremeyn vakıflarını idâre eden Dârüssaâde Ağası tertiplerdi. Hazırlıklar, "surre emîni"nin seçilmesi ile başlardı. Surre Emîni, surrenin yol boyunca güvenliğinden ve Haremeyn'e ulaştıktan sonra hediye ve emânetlerin dağıtımından sorumluydu.

Padişahın katıldığı merâsimler esnâsında, Mekte Emîri'ne hitâben yazılmış "nâme-i hümayun", surre keseleri ve surre defterleri; "Surre Emîri"ne teslim edilir ve mahmil yüklü devenin de yer aldığı surre alayı, saraydan yola çıkardı. Topkapı Sarayı'nda yapılan merâsimlerin ardından surre alayı, Sirkeci İskelesi'nden Üsküdar'a geçerde.

Padişahların, Dolmabahçe ve Yıldız saraylarına yerleştiği 19. yüzyılın ortalarından itibaren bu merâsim, adı geçen saraylarda yapılır ve Surre Alayı, Beşiktaş İskelesi'nden Üsküdar'a geçerde. Üsküdar'da Mutasarrıflık Dâiresi avlusunda surre alayının gidiş ve dönüşlerinde, İstanbul halkının büyük bir heyecan ve coşkuyla katıldığı dîni merâsimler tertip edilirdi. Bu merâsimler, Osmanlı Devleti'nin sona erişine kadar aynı heyecan ve büyük bir kalabalığın iştirâki ile devam etmiştir.

1837 yılına kadar karayolu güzergâhı Sirkeci'den başlar, Üsküdar, İzmit, Akşehir, Konya, Adana, Antakya, Hama, Şam, Maan, Medine ve Mekke'de sona ererde. Aynı yıl gönderilen surre alayı, elli dört menzilde konaklamış, bazı yerlerde bir veya iki gün kalırken Ramazan ayını Şam'da geçirmek için burada otuz bir gün kalmıştır. Dönüşte güzergâh aynı olmakla birlikte, menzil sayısının elli dokuza çıktığı; gidişte elli sekiz ve dönüşte otuz iki gün olmak üzere doksan gün yolculuk yaptığı belirtilmektedir.

Surre'de Gönderilenler

Surrelerin maddî kaynakları arasında en önemlisi, Haremeyn Vakıfları'dır. Hânedân mensuplarına ve devlet erkânına ait büyük vakıfların birçoğu, gelirlerinin bir kısmını Haremeyn Vakıfları'na tahsis etmişti. Bunların dışında devlet hazinesinden, Hazine-i Hâssa'dan ve ferdî bağışlardan da önemli miktarda maddî destek gelirdi.

Vakıfların, Evkâf Nezâreti çatısı altında toplanmasından sonra, surre alayının masraflarını temin etme ve surre alayı ile ilgili sorumluluklar bu nezârete devredildi.

Hânedân mensuplarının, devlet erkânının ve halktan dileyenlerin hazırladıkları hediye ve paralar; "ferâşet çantası" denilen, bir yüzünde göndere nin, diğer yüzünde alıcının adı ve adresi yazılı deri

çantalara konularak Evkâf Nezâreti'ne teslim edilirdi. Bunlar da surre alayı ile gönderilirdi. Dönüşte bu çantalar, içinde Haremeyn'den yollanan hediyeler olduğu hâlde sahiplerine iâde edilirdi.

Bütün bunlar, o yılın surre ve ferâşet defterlerine kaydedilirdi. Kaybolan veya henüz bulunamayan defterler hâric, 16. yüzyılın sonlarından 20. yüzyılın ilk on yılına kadar beş bin civarında surre defteri bulunmaktadır.

Deniz Yoluyla Surre

1863 yılı surre alayının, Payas civarında eşkiya saldırısına uğrayıp surrenin gasb edilmesi ve bir sonraki hac mevsimine kadar bölgede güvenliğin sağlanamaması yüzünden 1864 yılından itibaren deniz yolu tercih edildi. Bu yolculuğun başlangıcı da Beşiktaş İskelesi idi.

Deniz yoluyla olan yolculuklar daha kısa sürdüğü için, surre alayı merâsimi, Şaban ayının ortasında yapılmaya başlandı. Beyrut üzerinden Şam'a gidilerek Ramazan bayramı burada kutlandı. Surre'nin Şam'dan Haremeyn'e yolculuğu ise, karayoluyla yapıldı.

Demiryoluyla Surre

1908'de Hicaz Demiryolu'nun tamamlanmasından sonra, surre alayı demiryoluyla gönderilmeye başlandı. Demiryoluyla yolculuk süresi daha da kısaldığı için, surre alayının hareket zamanı Şevval ayına alındı. Hareket noktası olan Haydarpaşa Garı'nda daha önceki dîni merâsimlere devam edildi.

Dımaşk

Kara, deniz ve demiryoluyla gönderilen surre-i hümayun için Dımaşk çok önemli bir merkezdi. Osmanlı öncesinden beri, farklı bölgelerden gelen hacıların kesişme noktası olan Dımaşk, Osmanlı Dönemi'nde de Anadolu, Irak, İran, Halep ve Orta Asya'dan gelen hacıların toplanma merkeziydi. İstanbul'dan gönderilen surre alayı, burada merâsimlerle karşılaşır ve orada bulunan hacılarla birleşirdi. Mahmil-i Şerif'in Dımaşk'tan ayrılışı ve Dımaşk'a dönüşü, aynı şekilde merâsimlerle olurdu. Dımaşk'tan Medine'ye kadar olan bölgenin en önemli dîni, siyâsi ve ticârî gündemi, surre alayı ve hac kervanı idi.

Mahmil

İstanbul ve Mısır'dan yollanan surrelerin ayrılmaz unsurlarından biri de "mahmil"lerdi. İstanbul'dan gönderilene "Mahmil-i Hümayun", Kâhire'den gönderilene "Mahmil-i Mısır" denirdi. Dörtgen bir ahşap çerçeve üzerinde dört yüzlü bir piramit şeklinde olan mahmil, üzeri altın ve gümüşle bezenmiş yazılar, ipek püsküller, çeşitli nakışlar ve kıymetli taşlarla süslenmiş bir atlasla kaplanırdı. İstanbul'dan gönderilen mahmillerin rengi, ilk devirlerde siyah, son asırlarda ise yeşil

renk atlastandı.

Mısır mahmili, Hidiv Kasrı önünde yapılan merâsimin ardından Kahire sokaklarında gezdirilirdi. Mısır surre ve mahmili, bazen tamamen karayoluyla bazen de çeşitli güzergâhlarla hem denizyolu, hem de karayoluyla gönderilirdi.

Mısır ve Şam'dan gelen surre ve mahmiller, Medine ve Mekke'de merasimle karşılanır ve Arafat'ta birleşirdi.

İstanbul'dan 1918 sonrasında mahmil yollandığına dair bir bilgi yoktur. Mısır mahmili ise, 1926 yılına kadar kesintisiz devam etmiştir. Suudî hükümetinin karşı çıkması üzerine, 1936'ya kadar ara verilen bu gelenek, 1937 yılında Mısır'dan gönderilen mahmilin Cidde'ye kadar gidebilmesi ile sekteye uğradı.

1952 yılına kadar hacıların gidiş ve dönüş merasimlerinde Kahire sokaklarında görülen mahmil, 1952 Temmuzunda Hür Subaylar'ın yapmış olduğu ihtilâlle tamamen ortadan kalktı.

Surrenin Ehemmiyeti

Surreler, İslâm'da mukaddes sayılan beldelere maddî destek sağlamakla beraber bilhassa hilâfeti elinde bulunduran Abbâsîler, Memlükler ve Osmanlılar açısından ayrı bir dînî ve siyâsî anlam taşıyordu. Bir taraftan bu ülkelerin Hicaz bölgesi üzerindeki nüfûzunu hatırlatıyor, bir taraftan da güzergâh üzerindeki insanların dînî kimlik ve âidiyetlerini tazeliyordu. Osmanlı sultanlarının sadece Haremeyn'deki seyyid ve şerifleri değil, aynı zamanda ulemâ ve meşâyihî de özel hediyelerle donatmaları, aynı maksada mâtuftu.

Halk açısından surre alayı ise, dileyen herkesin hediyesini en güvenli şekilde Haremeyn'e gönderebilmesine imkân sağlayan büyük bir fırsattı. Böylece o mukaddes mekânlara gitme imkânı bulamayanlar, muhabbet ve hediyelerini, kısacası kendilerinden bir parçayı oraya göndermenin heyecanını yaşıyordu.

Hac, İslâm Dünyası'nın gönüllerinin "bir" atması demek olduğu için, karşılıklı gönderilen hediyelerle gönül köprüleri kuruluyor; dostluklar ve kardeşlikler perçinleniyordu.

Surrenin dînî bir kimlik ve sembolik siyâsî mesajlar barındırması sebebiyle, son dönem Mısır Hidivliği ve Osmanlı Devleti (İstanbul) arasında zaman zaman tatlı rekâbetler ortaya çıkıyordu. Aynı zamanda bu yönü, Suudî Arabistan'ın kendi varlık ve kimliğini belli etme, başka bir devlet veya otoritenin kendi siyâsî ve dînî tercihlerine gölge düşürmemesi gayesiyle surreyi yasaklamasına da sebep olmuştur.

Netice itibarıyla diyebiliriz ki, her ne kadar devletlerin ve siyasetin farklı dilleri olsa da, gönüllerin buluştuğu merkez olan Mekke ve Medine'ye muhabbet ve hürmet bâkî kalacaktır. Dünyanın bütün ülkelerinden maddî ve mânevî sürre alayları, her ân devam edecek; Kâbe, sevenlerini ve sevenlerinin gönderdiği en küçük bir selâmî dahî, bir mıkna'tis misâli kendisine toplayacaktır.

BESMELE

Besmele, Allah'ı anmanın, Allah'a güvenmenin, Allah'dan yardım istemenin, Allah'a teslim olmanın, Allah'ın korumasına ve esirgemesine talip olmanın ve O'na sığınmanın bir ifadesidir. Müslüman her faaliyetinde sadece Allah'ın yardımına güvenir, O'nun rahmetini ve esirgemesini umar.

Besmele, Kur'an-ı Kerim'de Nemi sûresinde müstakil bir ayet olarak yer alırken, Tevbe sûresi hariç diğer tüm sûrelerin başında bulunmaktadır. Hayırlı her işe başlarken Allah'ın adını anmak bilinçli Müslümanın yapması gereken ve üzerinde titizlikle durulan bir husustur.

Allah'a inananlar, her işe 'Bismillahirrahmanirrahim' diyerek başlamayı prensip edinmeli ve buna özen göstermelidir. Biz buna kısaca "besmele" deriz. Manası; "Esirgeyen ve bağışlayan Allah'ın adıyla başlarım" demektir.

Bir kimse her işine samimi bir şekilde Allah'ın adı ile başlarsa şu üç güzel sonuçla karşılaşmayı ummaktadır:

Kişi kötülükten uzak tutulacaktır.

Onun her hareketi Allah'ın rızasına uygun olacaktır.

O kişi, Allah'ın yardım ve nimetleriyle karşılaşacak ve nefsinin aldatmalarından korunacaktır.

Cemal HATİP

İNSAN KALABİLMEK...

Yıllar önce Kerim bir fabrikada çalışıyordu. Onunla beraber daha altmış kişi vardı ve hemen hepsi müslümandı. Sabahları işe beraber geliyor, sigaralarını beraber içiyor, yemeklerini beraberce yiyorlardı. Artık birbirlerinin huylarını, adetlerini dahi biliyorlardı. Aralarında beş vakit namaz kılan omadığı gibi cuma namazına giden de yoktu. Cuma namazlarına katılan bir o olduğu için o günlerde öğle yemeğine geç kalıyordu.

Yemekhane mutfağında çalışan elli yaşlarında Kenan usta diye bir ahçıları vardı. Kendisini dini bütün müslüman olarak tanıttığı halde ne islamla, ne de müslümanlıkla bir alakası yoktu. Üstelik her fırsatta sürekli dinle alay eder, müslümanlara hakaretler yağdırırdı.

Bir cuma günü Kerim yine camiye gitmişti ve öğle yemeğine yine geç kalmıştı. İş yerinin patronundan izin aldığı halde yemeğe gelince, açığı ona yemek vermeye razı gelmedi ve alaylı bir şekilde:

- Sana gittiğin yerde yemek vermediler mi? Aç mı saldılar? Hani Allah rızkını veriyordu ya. Gelsin de seni doyursun şimdi bakalım! dedi.

Bu sözlere Kerim bir hayli içerlerdi. İçinden neler neler geçirdi, lakin dinim bunu mücadele etmiyor diyerek yerinde kalıyordu. İslamın ona vermiş olduğu ahlâk kötü düşüncelerini yatıştırıyordu. Bu nedenle ancak:

- Sen yemeğimi ver de ötesini bana bırak! diyebildi.

Fakat açığıbaşı Kenan usta aldırma-dan sözlerine devam etti:

- Senin gibi adamlar işten kaçmak için namaza giderler. Biz müslüman değil miyiz yani? Yemek memek yok sana. Çalışmaya ekmek yok bizde! dedi.

O kadar canı sıkıldı ki, içinden ağlaya-

sı geliyordu. İnsan bu kadar mı cahil, zalim ve din düşmanı olurdu? Bu kadar mı başkasının inancına saygısı yoktu? Hani kendisi de güya müslümandı ya? Yanındaki arkadaşlarından da bir destek görmeyince tam gidecekti ki, geriye dönüp:

- Allah cezası vermesin! Bir gün aç kalmakla, açlıktan ölmem" dedi ve ürüyüp gitti.

Çok geçmedi Kerim eğitimini tamamlamak üzere yurtdışına çıktı. Aradan 8-10 sene geçti. Üniversiteyi bitirmişti ve memleketine dönüyordu. Yaşadığı şehrin terminaline iki çanta dolusu kitap ile indi. Zor taşıyordu bagajını. Terminalin bir köşesinde arabalarla bagaj taşıyan hamallar gördü. Onlara eliyle işaret etti. Yaşlıca bir hamal ona doğru yollandı. Adamı bir yerden tanıdığı gibi oldu. Yaklaşıkça yüzü daha da tanıdık gelmeye başladı. Nerede görmüştü bu adamı acaba? Neden bu kadar tanıdık geliyordu ona?

Yaşlı adam yanına gelince çantaları doğru uzanıp kaldırmak istedi. Kerim buna fırsat vermeden çantaları arabanın üzerine kendi yerleştirdi. Adam arabayı iteleyip yürümeye başladı. Kerim arkası sıra yürüdü.

Bir an beyninde şişmek gibi bir anı çaktı. Bu adamı nereden tanıdığını hatırladı. İhtiyar hamal, Kenan ustanın ta kendisi idi. Aman ya Rabbi! Ne kadar da değişmişti. O şişman yapılı ve mağrur Kenan usta gitmiş, onun yerine zayıf,

çökmüş ve yoksul bir hamal gelmişti. Ne olmuştu acaba? Nasıl bu hale gelmişti bu adam? Kerimi tanıyamadığı belli idi, çünkü bir defa dahi olsun ona doğru bakmadı.

Taksi durağına vardığı zaman çıkarıp ona para uzattı. Yaşlı hamal paranın üstünü geri çevirmeye hazırlanırken:

- Kalsın, Kenan usta! dedi.

Adam şaşırılmış bir şekilde ona bakıp hiç bir şey demeden arkadaşlarının yanına yollandı.

Kerim bir zamanki mağrur Kenan ustanın ve şimdiki hamalın arkasından baktı ve bunca yıllar esefle andığı bu adama şimdi acıdı. Birkaç gün sonra eski arkadaşlarından birisi ile görüştüklerinde:

- Ohoo! Kenan usta, neler çekti, neler, bir bilsen! dedi. Sen gittikten iki üç ay sonra karısı ile boşandı. Çocukları bu duruma içerleyip annelerine gittiler ve beraberce onu mahkemeye verdiler. Sonra da onu kendi evinden kovdular. Senin anlyacağın sokakta kalakaldı. Hal bu olunca işe de gelmemeye başladı. Bir süre sonra patron dayanamıyıp onu işten çıkarttı. Yıllardır çöp kovalarından hurda kâğıt toplayarak geçiniyordu, hamallığa başladığını şimdiki senden duydum, dedi.

O zaman yıllar önce Kenan usta ile aralarında geçen konuşma geldi aklına. Allahın ne kadar büyük ve insanın da onun gücüne karşı ne kadar zayıf olduğunu bir kere daha düşündü.

İNANANLA İNANMAYAN BİR OLUR MU?

Bizleri yoktan var eden Allah, (c.c.) Kur'an-ı Kerim'in Rad suresinin 19. ayeti kerimesinde biz müminlere mealen şöyle buyurmaktadır: "Rabbinden sana indirilenin hak olduğunu bilen bir kimse ile, bunu bilmeyen kör bir kimse bir olur mu? Ancak akıl sahipleri öğüt alır."

Şu soruyu bütün insanlık kendine tevcih etmeli: Önünü gören bir kimse ile önünü göremeyen, gerçeği anlayan bir kimse ile gerçeği anlamayan, hiç bir birine eşit olur mu? Kur'an-ın getirmiş olduğu ilahi gerçekler üzerinde düşünen, onlara inanan ve onlara göre hareket eden bir kimseyi Yüce Allah, önünü gören akıllı bir kimseye benzetirken, bu gerçeklere inanmayan ve onları yaşamayan kimseyi de önünü göremeyen basiretsiz bir insana benzetmektedir. "Bu misallerden ancak akıl sahipleri ibret alır" ifadesiyle bu anlamı iyice vurgulamaktadır."

Kur'an-ı Kerim'e baktığımızda, Cenab-ı Hak bir insanın akıllı ve de faziletli bir insan olabilmesi için kendinde bulundurması gereken bazı özelliklerden söz etmektedir. Söz konusu özellikler sistematik olarak bizlerin müşahadesine arz edilmektedir. Bizler bu kriterleri veciz bir ifade ile sizlerin dikkatine sunmak isteriz: Bir insanı akıllı ve faziletli bir insan yapan ilk özellik, Rad suresinin 20. ayeti kerimesinde bizlere bildirilmektedir. Söz konusu ayette Cenab-ı Hak mealen "Onlar ki Allah'a verdikleri sözü yerine getirirler ve yapılan sözleşmeyi bozmazlar." buyurmaktadır. Görüldüğü üzere akıllı ve de faziletli bir insan olmanın ilk şartı, Allah'a verilen sözü tutmak, O'nunla yapılan bir sözleşmeyi bozmamaktır. Cenab-ı Hak, verilen sözün ne sözü olduğu hususunda da bizlere açıklık getirmektedir. Araf suresinin 172. ayet-i kerimesine baktığımızda sözü geçen sözün iman sözü olduğunu Rabbimiz bizlere bildirmektedir. Dolayısıyla kişi bir kez iman ettiği zaman, inancını ömrünün sonuna kadar muhafaza edebiliyorsa, işte akıllı ve de faziletli bir insan olma şerefine nail olmaktadır.

Akıllı ve faziletli bir insan olmanın diğer bir şartı da, başta Yüce Allah ve peygamberler olmak üzere, bütün insanların haklarına riayet etmektir. Yüce Allah'ın hakkına riayet etmek, O'nun Kur'an-ı Kerim'le bildirmiş olduğu esaslara uymaktır. Hz. Peygamberin hakkını gözetmek işe, onun sünne-

tine göre yaşamaktır. Anne, babanın, yakınların, komşu ve bütün insanların haklarını gözetmek de, dinin onlara karşı yüklemiş olduğu sorumlulukları yerine getirmekle mümkün olmaktadır.

Diğer taraftan, Allah'tan korkup günah işlemekten kaçınmak, ahirette kötü bir sonuçla karşılaşmamak için yeryüzünde hayır sahasında yarışmak, günde beş vakit namaz kılmak, oruç tutmak, zekat vermek, gizli ve açık olarak Allah yolunda mal sarf etmek, işte bütün bunlar akıllı ve faziletli insan olmanın şartlarındandır.

Bir de kötülükleri iyiliklerle savmak, yani yapılan bir kötülüğe, kötülükle değil, iyilikle karşılık vermek, yine bir insanı akıllı ve de faziletli bir insan yapmaktadır.

Zikretmiş olduğumuz bütün bu özellikleri kendinde bulunduran bir mümine Yüce Allah'ın çok büyük bir mükafatı var. Ceba-ı Hak, akıllı ve de faziletli kimselere muazzam hediyesini şu ayeti kerimede beyan etmektedir. Rad suresi 23-24. ayeti kerime: "Onlar Adn Cennetlerine girerler, babalarından, eşlerinden ve çocuklarından iyi olanlar da kendileriyle beraberdirler. Melekler her kapıdan yanlarına gelerek, sabretmenize karşılık selam size, bakın dünya hayatının sonu ne güzelmiş, derler."

Ancak Allah'a verdikleri söz yerine getirmeyenler, taahütlerine riayet etmeyenler, anne-baba ve yakınlarını gözetmeyenler ve yeryüzünde bozgunculuk çıkaranlar hakkında da Yüce Allah, "Lanet onlarıdır ve ahiretteki kötü sonuç da onlar içindir." buyurarak, cehennem azabını vaatmektedir.

Rabbim cümlemizi And Cennetlerine giren kullarından eylesin. Amin.

KOMŞULUK

İnsan yaratılışı gereği toplu olarak yaşamak zorundadır. Toplu yaşanan her yerde de komşuluk ilişkileri vardır. Dinimiz İslam komşuluk ilişkilerinde çok önemli tavsiyelerde bulunmuştur. Komşularımız aile fertlerinden sonra en çok karşılaştığımız insanlardır. Bu sebeple komşu seçimi önemlidir. Atalarımız ev alma komşu al sözü ile komşunun önemini en güzel şekliyle anlatmışlardır.

Komşular hayatın birçok hatıralarını paylaşırlar. Dinimiz inanç ayırımı yapmadan komşulara iyi davranmayı emretmiştir (Nisa, 4/36).

Komşular birbirlerinin haklarına riayet etmeli, birbirlerine zarar verici davranışlardan uzak durmalıdır. Acı ve tatlı gününde birbirlerinin yanında olmalıdırlar. Komşu hukuku konusunda Hz. Peygamberin (s.a.s.) uyarıları bizim için çok önemlidir. “Cebrail bana komşuya iyilik etmeyi tavsiye edip durdu. Neredeyse komşuyu komşuya mirasçı kılacak sandım. ” (Buhari, “Edep”, 28) buyuran Peygamberimiz (s.a.s.), kendisinin fenalığından komşusu emin olmayanın cennete giremeyeceğini haber vermişlerdir.

Kişi, komşusu hakkında güzel şeyler düşünmelidir. Zarar verici ve rahatsız edici davranışlardan kaçınmalıdır.

ÖZLÜSÖZ

Alim ile sohbet etmek lâl ü mercan incidir,
Câhil ile sohbet etmek günde bin can incitir.

(Lâedri)

MİSAFİRPERVERLİK

Misafire kapımızı ve gönlümüzü açmak dinimizde kardeşliğin, insana verilen değer, paylaşmanın ve dayanışmanın en güzel örneklerindedir. Misafire ikram ile ilgili Sevgili Peygamberimiz (a.s.): “...Kim Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsa, misafirine ikram etsin...” (Buhari, “Edeb”, 85) buyurmuştur. Bu tavsiyeyi yapan Peygamberimiz (a.s.), kendisi de misafir ağırlamaktan hoşlanır, sofrasında misafir bulunmasına özen gösterirdi. Peygamberimiz (a.s.), misafirin duasını, makbul olan dualar arasında zikretmiştir. İmkâmı bulunduğu halde misafir ağırlamak istemeyeni ise: “Misafir ağırlamak istemeyen kimsede hayır yoktur.” (İbn-i Hanbel, IV, 155) buyurarak uyarmıştır. Misafirlerimize ilgi göstermek ve gerekli ikramı yapmak, dinimizin ve kültürümüzün bizlere bıraktığı en güzel hasletlerdendir.

GÖNLÜM

Mehmet BAŞ

Dünyanın rengine aldanıp bir gün
Adını defterden sildirme gönlüm
Gafletin rengine boyanıp bir gün
Beni el âleme güldürme gönlüm

Zamanın çarkını çeviren vardır
Dağları üst üste deviren vardır
Bahtının ipini eğiren vardır
Fikrini dünyaya çeldirme gönlüm

Bir gonca gül idin sarardın soldun
Keyf çattın eğlendin söyle ne buldun
Yenerdin cihanı şimdi tuş oldun
Kendini kendinle öldürme gönlüm

Gökyüzü yerlere saçılır bir gün
Görünmez kapılar açılır bir gün
Dosttan sevgiliden kaçılır bir gün
Kalbini hayale yeldirme gönlüm

Hicran yıldırımını düşerken kalbe
Bir derman var mıdır dermansız derde
Kalbinde bir duvar gözünde perde
İçini hileyle doldurma gönlüm

Suların başını haydutlar tutmuş
Ümit kuş misali göklere uçmuş
Bir damla su ile denizi yutmuş
Açmamış gülünü soldurma gönlüm

Sabır Eyyüb gibi düşer bahtına
Yunus olup girer mahi karnına
Bir hicret başlatıp sabır yurduna
Başına gelene aldırma gönlüm

Yazgının kalemi kırılır gelir
Bedenin kefeni sarılır gelir
Yerle gök ortadan yarılar gelir
Sırrını ellere bildirme gönlüm

AŞKA TUTULMUŞ GÖNÜLLER KUTSAL TOPRAKLARIN ÖZLEMİYLE YANIP TUTUŞUYOR...

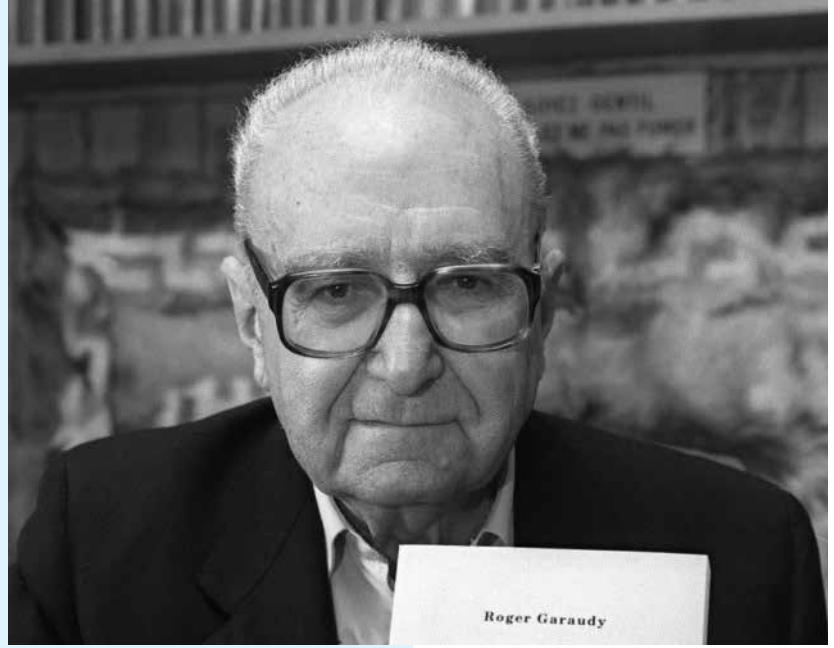
Yıldız Ramazanoğlu'nun Roje Garodî'nin Türkçedeki mütercimi Cemal Aydın ile uzun bir söyleşi gerçekleştirdi.

Garodî'nin Cezayir'e gitmesi nasıl oldu, orada ne yaşadığı da derinden etkilendi? Müslümanların eline geçmesi, öldürülmesinin istenmesi ama bunun gerçekleşmemesi... Nasıl oldu bu olaylar? İslam'a intisap etmesine etki ettiğini düşünüyorum.

Garodî İkinci Dünya Savaşı çıktığında Fransız ordusunda askerdi. Fransa'nın Hitler'le işbirliği yaptığını görünce birkaç arkadaşıyla birlikte el ilanları hazırlayıp kışladaki tuvaletlerin içine onları yapıştırdı. "İşbirlikçiliğe hayır!" denmesini savundu. Yakalandılar. Kelepçelendiler. Birbirlerine zincirlerle bağlandılar. O zaman Fransız sömürgeci olan Cezayir'in çölümsü bir yerine sürgün edildiler. Etrafı çitlerle çevrili çadır hayatına mahkûm edildiler. Bir gün İspanya'dan yakalanıp getirilen faşizm karşıtı komünist savaşçı yoldaşlarını görünce, onları Enternasyonal Marsı ile ve coşkuyla karşılamak istediler. Bu yüzden kırbaçlandılar. Meydandan ayrılmaya çalıştıkları kapıyı reddettiler. Fransız komutan bu disiplinsizliği ağır bir cezayla cezalandırmak istedi. Hepsini kurşuna dizdirmek için emir verdi. Hizaya geçirildiler. Karşılarında Cezayirli Müslüman askerler. O an yirmi beş yaşında. Biraz sonra bir kurşun kalbine saplanacak. Onca yıllık hayatı bir film şeridi gibi saniyeler içinde zihninden hızlıca gelip geçer. O duygularını burada uzun uzun anlatamam tabii. "Ateş!" emri verilir. Ve o an bir mucize olur. Ateş edilmez! Kurşun tenine saplanmaz! Hayattadır! Fransız subay kudurmuşçasına Müslüman askerleri kırbaçlamaya başlar. Ama tek bir askere olsun ateş ettiremez. O Müslüman askerler sayesinde kendisi ve arkadaşları hayatta kalır.

Bu hatıra insanın unutabileceği bir hatıra değil ki! Garodî'yi savaş bittikten sonra bir meraklı sarar. Niçin ateş etmediklerini öğrenmek ister. Meğer o Müslüman askerler eli silahlı olmayan bir adama ateş etmeyi "küfür/kâfirlik" olarak görürlermiş. İmanlarını kaybetmemek için ateş etmemişler. Garodî bunu öğrenince çarpılır. "Ben ki güya felsefe doğentiyim, gelin görün ki İslâm ve İslâm düşüncesi hakkında hiçbir şey bilmiyorum. Nedir bu Batı odaklı felsefe ve düşünce sistemi?" diyerek harekete geçer. İslâm'ı araştırır. İslâm felsefesini inceler. Hidayetine giden yol böyle açılır.

Çok can alıcı bir hikâye. Aklıma Yvone Rindley'in hikâyesi geldi. Tanıştığında hayranlık duyduğum bir

gazeteci. The Observer, The Sunday Times, Independent ve Daily Mirror gibi önemli gazetelerin yorumcusu. Eylül 2001'de burka giyip Afganistan'a girmiş ve zalim Müslümanları incelemek için çalışmalarına başlamıştı ki Taliban onu yakalayıp tutukladı. Orada kendi söyleyişle bağırıp çağırmasına, kötü sözler sarfetmesine rağmen ona iyi davranmış ve Kur'an'ı okuyup incelemeye söz verirse kendisini bırakacaklarını söylemişlerdi. Bırakıldı ve sözünü tutup okudu. Büyülediğini söylüyor içindeki adaletin genişliğiyle. Okumaların ardından Müslüman oldu o da.

Siz, 1988'de Cezayir'e gittiğinizde izlenimleriniz ne oldu? Bu ülkede yaşananlar hakkında neler söyleyebilirsiniz? Tekrar gittiniz mi Kuzey Afrika'ya? Orada nasıl bir fikir birikim var, sanat estetik adına ilginizi çeken bir şeyler olmuştur.

Oraya Filistin Devleti'nin ilânı ile ilgili o çok önemli toplantı için gitmiştim. O sıralar Tercüman'da dış haberler servisinde çalışıyordum. Sokak ve caddelerde konuştuğum Cezayiriler çok öfkeliydiler. Pasif bir isyan içinde görmüştüm onları. Kendilerini misafir ettiğim, evden eve ziyafet çektiğim dostlarım vardı. Beni orada pastahane pastahane dolaştırdılar da evlerine götürmediler. Daha sonra Le Nouvel Observateur (Lö Nuvel Observatör) dergisinden öğrendim sebebini. Meğer devlet yeni bina

yapmıyormuş, evlenenler aile içinde bir odada kalıyormuş. İçimden kendilerine sitem etmiştim, bu gerçeği öğrenince ağlayacak oldum.

Cezayirli entelektüel bir dostum, "Doğalgazı olup satan, petrolü olan dünyanın bilmem kaçını ülkesiyiz. Ama Fransa'nın emrindeki generaller ve muktedirler ceplerini dolduruyor. Paraları Fransız bankalarına yatırıyor. Bizlerse yoksullukla cebelleşiyoruz" demişti. Gizli bir Fransız ve Batı sömürgeciliği Kuzey Afrika'da hâlâ yürürlükte. Fakat şimdilerde Tunus kapıyı araladı. Yakın gelecekte Kuzey Afrika ve hatta Afrika'nın Müslüman ülkeleri bellerini doğrultacaklar. Cezayir'den o sırada bol kitap aldım, çünkü devlet desteği olduğu için Fransızca kitaplar çok ucuzdu, Fransa'daki fiyatlarının altındaydı. Bir daha da gitmedim, şimdilik gitmek de istemiyorum. Doğrusu korkuyordum da, çünkü oranın asıl yöneticisi ve akbabası generaller aleyhinde çok şeyler yazdım. Bir gazetede o zamanlar çıktı.

Cezayirî Malik Bin Nebi aracılığıyla tanyordum. Ne acıdır ki Malik Bin Nebi çölde açmış çiçek gibi bir şey. Tanıdığım Cezayirli dostlarıma sizin bana sorduğunuzu ben yıllardır sorarım. Ne Cezayir'de ne de Kuzey Afrika'nın başka ülkesinde fikir ve edebiyat alanında göz kama-

tırcı bir parlı göremedim. Fakat çok yakında olacak. O ülkeler buna hamile. Nereden biliyorsun, derseni, sadece sezgilerim, çok kuvvetli sezgilerim bana bunu hissettiriyor derim. Neredeyse her yıl gittiğim Paris'te Kuzey Afrikalı gençlerle kitap evlerinde, Paris Camii'nde karşılaşırım. Konuşur, tartışırım. Gelecekte müzmin şekilde ümitliyim. Uzun yılların Batı -özellikle Fransız- sömürgeciliği onların beyinlerini boşaltmış, daha yeni yeni şarj oluyorlar.

Garodi İslam'ı temelden kavramış bir 20. yüzyıl mühtedisi. Bana göre İslam şudur diyor: "İslam'ın büyük Peygamberi 'yanın ölecekmiş gibi ahrete, hiç ölmeyecekmiş gibi dünyaya çalışın' derken her şeyi anlatmıştır. İslam anlaşılıyor ki hem maddeye hem de manaya hükmetmiştir. Öyle ise bunların ikisi birbirinden koparılmaz. Nasıl koparılmaz? 'İlim Çin'de bile olsa gidip alın, çünkü ilim ve hikmet Müslümanın kaybolmuş malıdır, ara bul!' diyor. İlmin çalışmanın burada sınırı yoktur. İslam, dünyayı sarsan bu iki olaya sınır koymadığına göre dünyayı sarsmıştır. Nasıl sarsmıştır? Getirdiği sistemle. Bu sistem nasıldır? İnsanı yaratılmışların en olgunu ve en şerefli olarak kabul ederken onun sömürülemediğini anlatmıştır. İsrif, gösteriş ve lüksü tamamen yasaklayan, kazancı alın terindeki damlacıklarda arayan, biriken sermayeyi fakire ölçülü ve ahlak kaideleri içinde aktaran, faizi tembelleğe ve fakiri ezmeye ittiği için yasaklayan ve gayrimişru serveti bu kaideyle imha eden bir sistemler manzumesidir İslam. . . Halife ile kölenin eşit hakka sahip olmasını mecbur kılmıştır. Bir deve olayı vardır ki bu kralların kılıçlarından daha keskin bir hadisedir. Hz. Ömer ile kölesi bir şehirden bir şehre giderken deveye sıra ile binerler. Zaman zaman devenin yularını halife çeker, zaman zaman da köle. İşte adalet ve hukukta aklın devrimidir bu." Garodi bu kavrayışa ulaşmak için nasıl bir yol katetti, bu noktaya hangi yollardan geldi?

Garodi, büyük annesi çamaşırcılık yapan bir ailenin çocuğu. Kiliseye pazar âyinine gidebilecek düzgün bir elbisesi bile olmadığı için ancak yakındaki bir Kızlar Manastır'ında haftalık dua veya ibadetini yapabilen bir büyük annenin torunu. Koca aile içinde bir tek onu okutmaya güçleri yetiyor. Eşitsizliği, sömürüyü çocuk yaşta yaşayıp isyan eden biri. Üniversitenin felsefe bölümünde okurken gidip Komünist Gençlik Kulübü'nün yetkilisine, "Ben Hıristiyanım ve size katılmak istiyorum" demesi bundan. Yani komünizmin insanlar arası eşitliği savunması idealinden. . . "Mozart olabilecek bir kabiliyette olan birine bu imkân niçin tanınmıyor?" düşünce-sinden yola çıkan bir idealist. Bu ideali komünizm getirecek sanarak komünistliği benimliyor. Stalin'le ailecek tanışıyor. Moskova'da uzun süre ikamet ediyor.

Zamanla Marks'ın istediği komünizmle, uygulanamayan komünizm arasında dağlar kadar fark olduğunu görüyor. Sovyetler Birliği'ne tapıncasına bağlanma fikrinden vazgeçiyor. Sovyet Rusya'yı tenkide, hatta protestoya başlıyor. Bu arada bütün dünyayı turlamaya, her medeniyet ve kültürü, her din ve inancı ana kitaplarından okumaya devam ediyor. Özellikle kendisine

değil de insanlığa yararlı bir sistem ve inanış peşinde koşuyor. Giderek İslâm, din olarak ağır basıyor. İslâm'da zihnindeki eşitlik ruhunu keşfedince, bu dine büyük saygı duyuyor ve ona yöneliyor. İslâm onun tâ çocukluğundan itibaren hayalini kurduğu bir dünyanın en güzel numunesi. Garodi'nin onca fikri emek ve büyük çaba sonunda ulaştığı İslâm ile bizim Müslümanlığımız kıyas götürmez. Bizler öyle bir düşünce imtihanından geçmeden anadan atadan Müslümanız. O ise alının teriyle, beyninin ekmeğiyle hidayete erip Müslümanlığa ulaşan biri.

Yolculuğunun yalnız olduğunu söylüyor. Birçok büyük düşünce adamı bunu dile getirmiştir aslında. Peki, Garodi keskin eleştirelliği yüzünden mi yalnız kaldı? Sonuçta her devrim iddiası onun kaleminde payını aldı. İran devriminin de hatalarını söylemiş, Müslümanlara canalıcı eleştiriler yönelmiş, açıkçası yalnızlığı pervasızca göze almış bir fikir ve estetik adamı.

Hiçbir kimseye yaranamıyor. Komünistken "Öte âlem inancı olmayan, Allah'a imanı taşımayan bir sistem ayakta kalamaz! Zaten Marks'ın hayal ettiği komünizm bu değil!" diyor, Hıristiyan papazlarla komünistler arasında diyalog başlatıyor. O zamanlar komünizmin kalesi olan Sovyetler Birliği Çekoslovakya'ya müdahale edince isyan bayrağı açıyor. Derken komünistler kendisini dışlıyor.

"Eski Yunan'dan tâ 16. yüzyıldaki Rönesans'a kadar, insanlığın felsefe yapmaması, düşünmemesi mümkün değildir! Bakın, o boşluğu İslâm düşünürleri doldurdu!" dediği için Haçlı zihniyetini genlerinden atamamış Batılı aydınlar ondan uzaklaşıyor.

"Hıristiyanlık, İmparator Konstantin'in çarpıttığı bir şekle bürünmüş, o zamandan beri ezilenin değil de ezenin yanında yer almıştır!" dediği için Hıristiyan din adamları kendisini aforoz ediyor.

"Hitler bizi öldürdü diye diye dünya milletlerinin vicdanlarını kanatıp istismar ediyor, fakat Hitler'in size yaptığının daha insafsızını şimdi Filistinlilere sizler bizzat kendiniz yapıyorsunuz!" dediği için Yahudiler, daha doğrusu Siyonistler kendisine düşman kesiliyor.

"Bir zamanlar kelebeklerin mum ışığına üşüşmesi gibi neredeyse bütün dünya milletleri İslâm egemenliğine kucak açarken, şimdi İslâm ülkelerinde niçin o hürriyet ortamı yok? Siz atalarınıza sahip çıkmayı, atalarınızın yaktığı ocağın külüne sahip çıkmak olarak anlıyorsunuz. Hâlbuki asolan ata ocağının külüne sınıksız sarılıp onu saklamak değil, o ocağın alevini bugünlere ve yarınlar taşımasıdır. Geri geri giderek gelecek asırlara giremezsiniz!" diye haykırdığı için bazı Müslümanlar kendisini yapayalnız bırakıyor.

Bu durumda "Yolculuğunun yalnız olduğunu" o söylemesinde de kim söylesin!

İnanılmaz bir başeğmezlilik. Sanırım bu yüzden o yirminci yüzyıl filozofu olarak kabul edilse de şükürler olsun ki hayatta ve 21. yüzyılı da aydınlatmaya devam ediyor.

Bütün kutsal kitaplara hâkim olduğunu da görüyor aynı zamanda Garodi'nin. Dünya dinlerinde nasıl bir yolculuğu var? Akılla yol olarak İslâm'a ulaştı demek mümkün mü? Birçok edebiyat, sanat ve düşün insanı benzer arayışlardan geçip bir müntehir olarak da karşımıza çıkabiliyor sonuçta. Kalbi bir sıçrayla mı karşı karşıyayız?

Garodi'de sınır tanımaz bir insan sevgisi var. Bizim Yunus'unuzun sadece sözünü ettiğimiz, ama ruhunu yakından kavrayıp yaşamadığımız bir yüce deyiş var biliyorsunuz: "Yaratılanı sevdi Yaradan'dan ötürü." Asırlar öncesinden Anadolu'dan yükselen bu sesi sanki Garodi Fransa toprağında duymuş ve tam anlamıyla da özümsemiş. Bütün insanlara eşit mesafeden bakıyor. Helâlinden kazanmış ve yoksula arka çıkan zenginlere asla düşman değil. Fakat çocuğunu okutamayan, zehir gibi bir zekâyâ sahip çocukların heba olup gitmesine, okuyup yüklememesine hücrelerine varıncaya kadar isyan ediyor. İnsanları sevdiği için onların inanışlarının bilinmesi gerektiğini düşünüyor. O yüzden Eski Mısırlıların "Ölümler Kitabı"ndan, Amerikan Yerlilerinin kutsal kitaplarından günümüzdeki bütün milletlerin kutsal eserlerine varıncaya kadar her dinin temel kitabını içine sindirerek okuyor. Her dinde, her kutsal kitapta ayrı ayrı güzellikler yücelikler ve fazlasıyla ortak noktalar buluyor. Hepsinin insanı iyi insan olmak ve diğer insana iyi gözle bakmayı öğütlemek gibi özellikler taşıdığını görüyor. Onca kutsal kitabı öylesine hazmederek okuyan başka bir düşünür var mıdır, olmuş mudur? Yoktur sanırım.

Beynine ve kalbine en yakın gelen İslâmî bu arayışın sonunda seçiyor. Fakat Müslüman olurken diğer dinlerin mensuplarıyla bağları koparmak değil, sağlamlaştırmak istiyor. "Medeniyetler Arası Diyalog" tezini sanırım ilk defa ortaya atan, bunun için bir Enstitü kuran ve bu konuyla ilgili eserler yazan biri o. "Oh, ben Müslüman oldum, kurtuldum!" demiyor, sanki Kur'an'daki "Biz sizi birbirinizle tanışsınız diye milletlere, kabilelere. . . ayırdık" meâlindeki âyeti daha komünistken yüreğinde hissedip harekete geçmiş bir düşünür. O yüzden İslâm olunca aynı meseleyi çok daha güçlü bir şekilde devam ettirmek istiyor. İslâm'ın "Senin dinin sana, benimki bana" düsturunu önceden hazmetmiş bir olgun insan. Ruhî bunalımı hiç yok. Sadece Allah'ın kullarının refah ve huzur içinde yaşaması için ne yapmam gerekir düşüncesi var yüreğinde. Hayatın anlamını en iyi veren inanış sistemini İslâm'da bulduğu için Müslüman oluyor. Hem akılla, hem kalbiyle buluyor İslâmî. Estetik konusunda söz sahibi. Güzellikler karşısında son derece hassas, beyni Batı'nın dar felsefe kalıplarından kurtulmuş, bütün cihanın hikmetlerine göğsünü açmış biri olduğu için hidayete erişti hiç zor olmamış.

Dr. İsmail CAMBAZOV

Cumhuriyet Türkiyesi'deki arşivlerinin doayeni, babası, hocası Deliormanlı Mehmet Türker Acaroğlu bu yıl (21 Eylül 1915) yüz yaşında dolurur 101'e merhaba dedi. Hem kendilerine, hem Türkiye arşivlerine bu büyük jubileyi kutlar, bilimsel çalışmalarında yakın yardımını gördüğüm saygın soydaşımıza büyük Allah'tan daha nice nice yıllar sağlıklı hayat vermesini niyaz ederim.

Türkiye arşivlerinin hayatta kalan arşivcilerinin en yaşlısı, en verimli olan Mehmet Türker Acaroğlu aslen ve faslen Bulgaristanlıdır, Deliormanlıdır. Bu coğrafi bölgenin başkenti olan Razgatta bundan yüz yıl önce doğmuş, ABC-yı burada öğrenmiş, kalbinin ilk sevgi atışlarını kazanlık kasaba sokaklarında hissetmiştir. Razgrat Özel Türk rüştiyesini 1929 yılında bitiren genç Mehmet eğitimini devam ettirmek için gittiği Sofya'da aradığını bulamayınca hemşehris Mahmut Necmettin Deliorman'ın çıkardığı "Deliorman" gazetesinde çalışmaya başlamıştır. Burada ilk görevi kurierlik – basılan gazeteyi sırtında postahaneyi götürüp traşadaki okuyuculara göndermek. Ancak bu tür gazetecilik, okuyup, eğitimini yükseltmek isteyen genç tatmin etmiyor. Okumak için tek olanak ve yol ise Türkiye. 1930 yıllarda kapağı Anadolu'ya atıyor. Bütün okul kapılarını önünde açık görünce hangisine gireceğini şaşırıyor. Öğretmenliği sevdiği için pedagoji okullarını tercih ediyor. 4 yıl Balıkesir'de, iki yıl da Adana öğretmen okulunda okuyor. Çeşitli köy okullarında birkaç yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Ankara'ya gidip Gazi Eğitim Enstitüsü Türkçe Edebiyat Fakültesine yazılıyor. Burasını bitirdikten sonra çeşitli ortaokullarda, liselerde öğretmenlik, yöneticilik yapan genç pedagoğ Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesine Hungaroloji (Macar Dili ve Edebiyatı) bölümüne devam ediyor. 1946-1947 yıllarında kütüphanecilik kurslarına katılıyor, (arkasında) Milli Kütüphanenin (1948-1950), Bibliyografye Enstitüsünün kuruluşları mücadelesine katılıyor. Onun kütüphanecilikte aktif çalışmalarını takdir eden devlet 1950 yılında Fransa'ya gönderiyor. Burada Yüksek Kütüphanecilik okulunda ve Dokumentasyon Enstitüsünde okuyor. Uluslararası Arşivlik Kursunu bitiriyor. Sorbone üniversitesinde Fransız uygarlığı kurslarını izliyor, Bibliothèque Nationale'de staj yapıyor.

Fransa'da böyle sağlam, derin bilgiler ve idareci yeteneği ile dönen genç Deliormanlı, İstanbuldaki Basma Yazı ve Resimleri Derleme Müdürlüğüne alınıyor. Burada tam 22 yıl (1952-1974) müdürlük yapan soydaş Acaroğlu yüz yaşına ragmen halâ araştırmacılığı devam etmekte, yeni yeni kitaplar çıkarmaktadır.

YÜZ YAŞINDAKİ DELİKALI MEHMET TÜRKER ACAROĞLU

YARATICILIĞI

Soydaş Mehmet Türker Acaroğlu bunca okumaları arasında, bunca sorumlu görevleri yanısıra daha Razgrat rüştiyesinde başladığı edebiyat merakını gittikçe geliştirmiş ve araştırmacı yazarlığı hayatında ikinci bir meslek, hem de son derece verimli bir hizmet alanına dönüştürmüştür. Hem okumuş hem yazmış, kalemini hiç bir zaman paslandırmamıştır. Gündüz çalışmış, gece yazmıştır. Hem de okadar çok kitap çıkarmıştır ki, sadece bibteliografyası ayrıca bir kitap oluşturur.

Sayın Mehmet Türker Acaroğlu, Türkiye'ye gitti, Avrupalarda okudu, yüksek mevkilerde çalıştı, fakat Bulgaristan'ı, bizleri hiç bir zaan unutmadı. En büyük ve derin kitaplarında hep Bulgaristan kültürünü, edebiyatını inceledi, anlattı, Türkler arasında popülerize etti. Bizim dünyemize, bugünüme yanımıza ışık tuttu. İşte Bulgaristan hakkında yazdığı, çevirdiği olarca kitaptan sadece birkaçı başlık:

Bulgar Masalları Antolojisi (Ankara-1946); Bulgar Hikâyeleri Antolojisi (İstanbul-1967); Tekerleklerin öyküsü (Yordan Yovkov'tan çeviri, İstanbul-1982); Bulgaristanda Türkçe Yer Adları Kılavuzu (Ankara-1988, 1076 sayfa); Bulgaristan Türkleri Üzerine Araştırmalar (Ankara-1999, büyük boy, 655 sayfa); Bulgaristan'da 120 yıllık Türk Gazeteciliği. 1865-1985 (İstanbul-1990); Türkçe Ad ve Soyad Alan Sofyalı Bulgarlar (İstanbul-1993); Bulgar ve Bulgaristan Üzerine

Yüzyıllık Türkçe Kaynakça (Türkçe-Fransızca, ankar-1997); Bulgaristan'da Türk Yazarlar Kaynakçası, 1913-1992 (İstanbul-1994); Bulgaristanın Aldığı Türkçe Adları ve Soyadları Sözlüğü; Türkçeden Bulgarcaya geçen kelimeler sözlüğü, sayre ve sayre.

Uzun ömründe hemen hemen her sene çıkardığı 60-ın üzerinde değerli inceleme kitabının dışında sayın Acaroğlu'nun arşivinde daha bir okadar kitap ta basıma hazır şekilde sponsor beklemektedir. Ben kendilerine bu kitapların hepsini olmazsa en azından yarısını daha çıkarıp 100 sayısını denklemesini dilerim.

DÜNYA'DA TÜRKÇE VE TÜRKÇELEŞMİŞ YER ADLARI KILAVUZU KİTABI

Bu sayın Mehmet Türker Acaroğlu'nun son eserinin başlığı. Bakıyorum Avrasya Kütüphaneciler Birliği Derneği tarafından 2014 yılında çıkarılmış. Demek jubile yayını. Derneğin değerli Başkanı Mustafa Çalışkan beyin 300 sayfalık bu kitabı yazdığı "Sunuş"ta şöyle bir takdir var: "Çok önemli kültürel çalışmalarıyla yakından tanınan değerli araştırmacı-yazar, çevirmen ve kütüphaneci Sayın M. Türker Acaroğlu'nun kapsamlı bir araştırması olan eserde, Türklerin yurt edinip uzun yıllardan beri yaşadıkları yerleşim adlarına da yer verildiğinden, bu alanda önemli bir boşluğu dolduracaktır."

Sayın araştırmacı – yazar son kitabın Balkanlar'daki Türk Topuluklarının Türkçe yer adları dizisinin devamını olduğunu anlatarak şu satırların çizmektedir:

"Bu diziyi tamamlamak üzere, dünyanın öteki ülkelerinde bulunan Türkçe yer adlarının araştırıp incelemek istedik. Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış, yaklaşık 30 ülkede (özellikle Irak, Suriye ve Kıbrıs adasında), eski bir Azeri Türk Toprağı olan Ermenistan'da, Azerbeycan'da; İran'da; Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinde – özellikle Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, hatta Tacikistan'da, Çin Halk Cumhuriyeti'ne bağlı Sincan denilen Uygur Özerk Türk Cumhuriyeti'nde, Rusya Federasyonuna bağlı Özerk Türk Cumhuriyetleri ve bölgelerinde, yani bütün dünyanın köşe bucağında rastlanan yaklaşık 45,000 yer adını kapsayan bu araştırmayı hazırlanmış bulunmaktayız"

Bu 45 bin yer adını içeren kitabı okurken hayret etmek, yüz yaşındaki araştırmacının çalışma azmi, bilimsel derinliği önünde samimi bir tazim ile saygı duymamak olanak dışı. Bizler Bulgaristan Türk-Müslüman aydınları değerli soydaşımıza keskin kalemini hep açık tutmasını dileriz.

Medar-ı İftiharımız olan Mehmet Türker Acaroğlu var ol, sağ ol, etrafına nur saçmaya devam et.

Yüzyıllar Ötesinden Seslenen Bir İslâm Alimi BABERTİ

Bugünkü (07.11.2015) toplantımızı anlamlı kılan kıymetli meslektaşımız Dr. Kadir Muhammed'in doktora tezi olarak kaleme aldığı "Ekmelüddîn Bâbertî ve Kelâm İlmindeki Yeri" adlı kitabının tanıtımıdır.

Bütün zorluklara rağmen son 15-20 yıldır farklı İslâmî alanlarda ciddi ve ümit verici bilimsel çalışmalar yürütülmektedir. İslâm düşünce geleneğinin önemli saha-larından birisini teşkil eden kelâm geleneğinin anlaşılması açısından da Türkiye'de ve Batıda bu geleneğe katkıda bulunan pek çok çalışmalar yapılmaktadır. Bu manada Dr. Kadir Muhammed'in kaleme aldığı akademik nitelikli çalışması doktora tezinin kitaplaştırılmış hâlidir. Bayburt Tarihi ve Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi (BAKÛTAM)'ın desteğiyle yayınlanan bu değerli çalışma bir ön-söz, giriş, dört bölüm, sonuç ve ekler kısmından oluşmaktadır.

"Ekmelüddîn Bâbertî, Hayatı ve Eserleri" adını taşıyan Giriş Bölümü'nde Bâbertî'nin hayatı hakkında bilgi verildikten sonra özellikle Kelâm ilmi alanındaki eserleri üzerinde durulmuştur. Ancak bu bölümde müellif tafsilâta girmeksizin, kısa bilgilerle yetinerek söz konusu eserlerin yazılış sebeplerine değinmiştir. "Diğer eserleri" alt başlığı altında ise, Bâbertî'nin kelâm dışındaki Temel İslâm Bilimleri alanlarında kaleme aldığı çalışmalarının başlıklarıyla iktifa edilmiş, içerikleri hakkında herhangi bir malûmata yer verilmemiştir.

Eserin "Din ve Akîde" adını taşıyan ilk bölümünde konu, üç alt başlıkta ele alınmakta ve her bir başlık müstakil olarak işlenmektedir. Bu bölümde genel olarak dîn, îman, akîde, kebîre ve tekfirin tanımları ile ikrarın imandaki rolü, imanın artması ve eksilmesi,

imanın mahlûk olup-olmaması, iman-amel ilişkisi, iman-islâm münasebeti, iman-küfür ilişkisi, büyük günah işleyeninin durumu gibi klasik kelâm konuları ele alınmış ve Bâbertî'nin bu mevzulara müteallik düşüncelerine yer verilmiştir. Mukayeseli bir çalışma yöntemi takip eden müellif, Bâbertî'nin kelâmî çizgisini doğru tespit etmesi açısından Bâbertî'den önce yaşamış olan kelâm âlimlerinin de görüşlerini dikkatle incelemiş ve karşılaştırmalarda bulunmuştur. Bu bağlamda Bâbertî'nin iman konusundaki dikkat çeken belirgin fikri, ikrarın imandaki rolünün İslâm ahkâmının icrasında şart olduğunu ileri sürmüş olmasıdır. Bununla beraber ikrarla marifetin tek başına imanı oluşturmayacağı görüşünü savunarak imanın kalbin tasdiki, dilin ikrarı ve amelden ibaret olduğu tezini ortaya atan âlimlerin isimlerini zikrettiği de görülmektedir. Yine, ilgili bölümden Bâbertî'nin büyük günah işleyen kişinin durumu hakkındaki görüşünü de öğrenmiş oluyoruz.

"Nübüvvet Konuları" adını taşıyan üçüncü bölümde, "Nübüvvetin Tanımı ve Vehbilîği Meselesi", "Nübüvvet Duyulan İhtiyaç", "Nübüvvetin Hükümü", "Peygamberlerin Temel Özelliği: İsmet", "Peygamberin Erkek Olması", "Mucizelerin İmkânı", "Hz. Muhammed'in Nübüvveti", "Peygamberlerin Meleklerle Üstünlüğü" ve "İmâmet" konuları dokuz alt başlık altında ele alınmıştır. Kısaca bu bölümde "Nübüvvet" meselesi ve özellikle de Bâbertî'nin Nübüvvet tanımı ve peygamberliğin de Allah'ın bahşettiği bir özellik olduğu fikri üzerinde durulmuştur.

Son bölümde Bâbertî'nin kıyamet alametlerine imân etmenin gerekliliğine vurgu yaptığı, haşir ve ba's kelimeleri üzerinde durduğu, kelamcıların filozoflara karşı geliştirdikleri eczâ-i asliyye formülüne değindiği, cennet ve cehennemi reddedenlere cevap verdiği ve iç yüzüne vâkıf olunamayan meselelerin de irdelenmesi gerektiğini savunduğu görülmektedir.

Sonuç olarak bu eser genelde ilim dünyasına özelde ise kelâm ilmi sahasına kazandırılmış özgün bir çalışmadır. Kanaatimizce Ekmelüddîn Bâbertî'nin Osmanlı Devletinin ilk şeyhu'l-islâmı Molla Fenârî ve İslâm büyüklerinden Seyyid Şerif Cürânî gibi önemli âlimler yetiştirmiş olması onun değerini anlatmak için yeterlidir.

Böylesine değerli bir İslâm âlimini gün ışığına çıkaran ve ilim dünyasına kazandıran Sofya Yüksek İslâm Enstitüsü Öğretim Üyesi Dr. Kadir Muhammed'e teşekkür eder başarılarının devamını dilerim.

Selime HASANOVA
(Sofya Yüksek İslâm Enstitüsü)

YETİMLER HAFTASINA START VEREN BLAGOEVGRAD MÜFTÜLÜĞÜ OLDU

Osmanlı döneminde Nevrokop ismini taşıyan Gotse Delçev şehrinde açılışı gerçekleştirilen "Yetimler haftası" kampanyasına ilk giriş yapan Blagoevgrad Bölge Müftülüğü oldu. 22.11.2015 Pazar günü öğleden önce yetim çocukları ve onların hayatta kalan ebeveynlerini ağırlayanlar arasında Bulgaristan Müslümanları başmüftüsü sayın Dr. Mustafa Hacı, Başmüftü yardımcısı sayın Vedat Ahmed ve Biralı Biralı, Sofya Bölge Müftüsü sayın Mustafa İzbiştali, Smolyan Bölge Müftüsü sayın Necmi Dibov, Pazarlık Bölge Müftüsü sayın Abdullah Salih ve bölgeden gelen imamlar, vaizler ve iş adamları hazır bulundular. Yetimlerle tanışma programı HAPPY MALL ticaret merkezinde gerçekleşti. Programın amacı yetimlerle kaynaşmak, onlara maddi ve manevi destek olabilmektir. Yetimlere el uzatmanın dinimizce yapılabilecek en büyük hayır olduğunu söyleyen Başmüftü Dr. Mustafa Hacı, bu konuda örnek olarak Peygamber-

rimiz (s.a.v)'i gösterdi ve yetimlere el uzatıp yardım eden kişinin kıyamet gününde, iki parmağın birbirine yakınlığı gibi peygamber efendimize yakın olacağı hadisini hatırlattı. Yine bu anlamda Başmüftü Yardımcısı Vedat Sabri'de yetimlere toplum olarak destek vermenin öneminden bahsettiler. Yetimlerle hasbihal eden sayın Biralı hocaefendi, onların dert ve sıkıntılarını sabırla dinledikten sonra yapılan bu yardımı kabul etmelerini ve acizane isteklerinin dua olduklarını belirttiler. Bilahare Başmüftü sayın Hacı programa katılan yetimleri kucakladı ve onlara "çam sakızı çoban armağanı" hediyeler verdi. Hediyeler sadece bununla sınırlı değildi. Programa ev sahipliği yapan NÜVVAB mezunu Breznitsalı iş adamı Mehmed Hacı ve kardeşleri çocuklara kendi alışveriş merkezi olan Happy Mall shop' tan gelen oyuncak ve atıştırmalık paketleri hediye ettiler. Allah kendilerinden razı olsun sağlık sıhhat ve bol bereket versin. İlerleyen

dakikalarda MALL merkezinde yetim çocuklarla beraber öğle namazını eda eden gönül misafirleri yemekten sonra şehrin Kültür Sarayında "Davet Grubu" nun sunduğu ilahi programına iştirak ettiler. Davetliler arasında Gotse Delçev Belediye Başkanı Vladimir Moskov, Gotse Delçev il Başkanı, ilçe ve köy muhtarları da yer aldılar. Programın kapanışında ise Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan gelen ve üç yıl önce Gotse Delçev' de görev yapmış bulunan misafir imam Yasin Gün, güzel sesiyle Kur'an tilavet ettiler. Allah kendisinden razı olsun. Kampanyaya aşırı bir katılım olmamasına rağmen başlangıç olarak olumlu bir adım atıldı ve yetimlere yaklaşık 1 500 leva yardım toplandı.

Başmüftü yardımcısı sayın Biralı Biralı hoca kampanya vesilesiyle "Bukovo" köyüne de uğrama fırsatı buldular ve akşam namazını müteakip cemaatle hasbihal ederek yetim çocuklara yardım etmenin önemine tekrar vurgu yaptılar. Kampanya "YETİMİ YETİM BIRAKMIYALIM, YETİME UZANAN BİR EL DE BİZ OLALIM" sloganı çerçevesinde yürütülmektedir.

Cenab-ı Allah bu programa ve ülke genelinde gerçekleştirilecek olan kampanyaya katkıda bulunan, maddi-manevi desteklerini esirgemeyen herkesden razı olsun ve nice "Gönül Programları" yapmayı nasib eylesin.

Bahri İZZET

Kırcaali Müftülüğü, Din Görevlileri ile İstişare Toplantısı gerçekleştirdi

Toplantıyı Hamdele ve Salvele ile başlatan / Allah'a Hamd, Resülüne Salat / Kırcaali Müftüsü Beyhan Mehmed, Din görevlilerine toplantı madde-lerini arz etti.

Konuların İstişaresi yapılmadan önce Kabaagıç İmam Hatibi Mustafa Mümin Aşr-ı Şerif Tilavet etti. Ardından Kırcaali Müftüsü tarafından Gündem konularına ilişkin geniş izahatlar yapıldı, din görevlilerinin tavsiye ve önerilerine yer verilerek, istişare tamamlandı. Mütealası yapılan güncel konular şunlardı: Encümenliklerin Güncellenmesi, Müslümanlar Dergisine yönelik Abone Çalışmaları, Yetimler Haftasını Halkımıza duyurmak, yardım kampanyası sağlamak, Tashihi'l Huruf eğitim imkanları, Kısa ve uzun vadeli kurslar, Hat ve Ebru kurs imkanları, Kadrolu imamların bilgi birikim testi, Başmüftülük Kampanyaları İslami eğitim, Camiler haftası, Yetimler haftası, Hac organizasyonu hakkında bilgi verildi.

Müftü vekili Sn. Erhan Receb'in dua etmesiyle toplantı sona erdi.

Проф. д-р Ирфан ГЮНДЮЗ

ДА ПОГОВОРИМ ЗА ДОБРИНАТА

ИЗ ИНТЕРВЮ НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА ДИЯНЕТ ПРОФ. Д-Р МЕХМЕД ГЪОРМЕЗ

Да бъдеш добрият сред хората, да си добрият сред бащите и сред майките, добрият приятел, добрият брат... Когато ви се роди син, пожелават ви да видите добрините му. Купуват къща, пожелават ви: „Хайде, хайрлия да е!“ Ставаме сутрин и пожелаваме на другите: „Добро утро!“ Спечелили сте пари от някъде, пожелават ви да са хайрлия...

Всички тези пожелания някак изпаднаха от ежедневието ни. Затова чрез различни просветителски дейности се мъчим да ги възстановим в ежедневието на народа.

В ислямския свят се погубиха всички научно-творчески центрове като Багдад, Кайро, Дамаск, Сана, Триполи... Всички тези центрове сега са обхванати от една безкрайна братоубийствена борба. Няма съмнение, че те имат многобройни вътрешни и външни врагове и причини. Освен всичко друго подир насилието в тези места започна да се възпроизвежда невежеството. Хората са лишени от религиозно, научно обслужване.

Днес ислямският свят наистина е обхванат от голяма опасност, а именно: Ислямът си има велик кораничен булевард. От друга страна обаче има малки улички, които водят до този булевард. Ние ги наричаме секти, подразделения на исляма. Но съществува една главна улица, главен път, определен от Корана и сунната. Расулю Екрем непосредствено преди да произнесе Прощалното си слово повелява: „Аз ви оставих да следвате една религия, чиято нощ е светла като ден“. Къде е тъмнината? Тя или е в сърцата ни, или е в умовете ни. Именно затова една сила в света иска да унищожи тази главна улица и да превърне онези малки, странични, понякога без изход улички в главни булеварди. Днес в противоборството между Запада и исляма в някои места едва ли не се иска разклонението да заеме мястото на исляма. А в противоборството между шия и селефизма, последното се стреми да измести привържениците на сунната. Трябва да осъзнаем тези неща!

Предстои ми в Медина да произнеса слово, в което ще говоря за петте големи болести на исляма. Скоро при нас беше един учен от

Судан. Той говори пред представителите на диянета. Тези болести бяха основна тема и на неговото слово. Това са изключително важни теми и въпроси.

Ако ние, мюсюлманите, вземем след четиринайсет века да спорим по основните моменти от исляма, то това ще ни отклони от главния път. Днес обаче, за съжаление, излизат някои хора и превръщат в теми за спор основните постулати на вярата ни. Вкарват сред тези постановки неща, които не са основни. Това не е правилно. След това пък трябва да обвиняват в ерес и отсъпничество от вярата. И смятат за джихад убийството на обвинения от тях. Казано накратко това е диващина. Днес всички учени, привърженици на исляма трябва да се занимават с този проблем. Това е изключително важен въпрос.

Знае се, че диянета е учреден с цел да служи на исляма вътре в страната. Но с преселението на трудовите маси в Европа, трябваше да изнесе част от своята дейност в Европа, Америка, Австралия и Канада, където се сдобил с ценен опит. След разпадането на Съветския съюз и Югославия започна да принася своята дейност в тюркските републики в Средна Азия и Балканите. Начиная от 2006-а година успяхме

да достигнем почти до всички наши събрата в Африка. През 2009 година потърсихме пътищата за достигане до 7-те милиона мюсюлмански братя в Латинска Америка, днес при нас на всеки две години се събират три върхови конференции: Евразийски мюсюлмански съвет, Върховна среща на африкански мюсюлмански религиозни лидери, Върховна среща на мюсюлмански лидери от Латинска Америка. Тази година отново в Истанбул ще се проведе върховна среща на азиатско-тихоокеанските мюсюлмански лидери и Върховна среща на мюсюлманските малцинства от целия свят.

Трябва да признаем, че днес в света се забелязва мощно развитие в религиозната сфера, политическите сили в света се опитват да използват религиите като инструмент за въздействие с мека сила. Нашият Диянет не оценява по този начин религиозните услуги, които оказва по света. Ние оценяваме тези услуги на диянета като споделяне на добрина, знания и опит. Това е нашият призив да бъдем в услуга на човечеството в седемте континента на света.

ИСМАИЛ ЧАУШЕВ НА ТРИ ЧЕТВЪРТИ ВЕКЪ?

Изглежда невероятно, но с кроткия си глас на мъдрец той твърди, че това положение е факт. На този фон на нещата някъде от джунглата на спомените ми изскочи думата аксакал. Тази дума не съм я изричал, нито писал точно 40 години. Научих я навремето, когато обикалях Средна Азия, за да напиша книгата си за Узбекистан „Градина на слънцето“. Буквалното ѝ съдържание, доколкото си спомням, е белобрад. Но в преносен смисъл тя означава мъдрец, разумен, знаещ, уважаван от другите човек. Защото аксакал там може да наричат и човек, чиято брада все още не е побеляла. Достатъчно е да е умен, да има широки познания, да учи другите и ги възпитава в дух на справедливост и доброта.

Да, днес аз с чиста съвест и дълбоко убеждение мога да нарека Исмаил аксакал. Всъщност, той беше аксакал още преди много години. И за да се аргументирам, отново от торбата на спомените си ще извадя един безспорен факт. Този факт идва от времето, когато бях главен редактор на издателство „Народна младеж“ и с подписа си дадох път към читателите на книгата на Желю Же-

лев „Фашизмът“. Желю беше много благодарен, но Милко Балева, вторият властник в България, каза, че съм съсипал идеологическия фронт и затова повече няма да бъде редактор в „границите на царщината“, както се изрази гневно след отказа ми да пиша обяснения. Но тя е дълга история...

Важна част от тази история в живота ми стана фактът, че телефонът ми, който преди звънеше през пет-десет минути, замлъкна. И, че много приятели се правеха, че не ме забелязват на улицата, но бързо-бързо прескачаха на другия тротоар, както е прието да се казва в подобни случаи. Един от малцината, които не ме „забравиха“ тогава беше Исмаил Чаушев. Той, разбира се, си е давал сметка за това, че телефонът ми се слуша, че за сърдечното ръкуване, за потушването по рамото, за ведрата, насърчителна усмивка при публична среща е напълно възможно да му се наложи да плати висока, много висока цена. Но го правеше! Правеше го като истински силен мъж, като истински приятел - аксакал!

*Благодаря ти, приятелю!
Стефан Ланджев*

ЗА МНОГОЯ ЛЕТА

Има хора, за които може да се каже малко или много. Но Исмаил А. Чаушев, когото познавам от години, е от тези, които колкото и да се каже е малко, защото е различен - интелигентен, талантлив и най-вече целунат от Бога. Питам се - какво не умее? Може всичко! Талантлив журналист, публицист, есеист, поет, белетрист, художник и голям човек, с топло сърце, благородна душа, открит характер. Възпитан и отгледан с традициите на семейството от любящи родители, с Божието слово тръгнал по чистия път, за да умножи добротата и добродетелите си, които носи.

Какво да му пожелаем? Здраве и сила, обич и благослов от Всевишния, да бъде все така светлика на огнището, което не угасва, боец за истината и честта, отличен творец и мъдрец.

Гордея се и съм щастлива, че мога да се нарека завинаги твой приятел, братко Исмаиле!

*Иншаллах! За многоя лета!
Ваня СТЕФАНОВА*

Много се учудих, когато разбрах, че уважителното перо на турската литература в България Исмаил А. Чаушев е навършил 75 години. Удивително кога и как е станало така, че един автор, чието творчество следя с такъв интерес и наслада е направил толкова години!

Като че ли беше вчера, когато се запознахме. За това сега сърдечно го поздравявам и пожелавам Аллах да го възнагради с още толкова години.

Исмаил Чаушев го познавам вече 50 години. За мен неговите 75 години са истинска изненада, тъй като той си е все същият младеж, когото познавах на 25-годишна възраст. И най-важното, той работи със същото желание и стремеж както бе тогава.

Естествено трудно е петдесет години да се вместят в петдесет реда. Защото пред мен не стои само един единствен Исмаил, а те са няколко.. Пред мен се изправя онзи млад учител, който е застанал пред 40-те ученика в основното училище в родното си село Владимировци, Разградско. После го виждаме като студент и асистент във факултета по турска филология на Софийския университет. Той е моят съименник, който в продължение на 22 години преподава турски език в новоучредения Висш ислямски институт в София, където споделяхме всички трудности на новото сътворяване. В резултат от преподавателската си дейност там се появи неговата Граматика на съвременния турски литературен език, която е единствена за сега учебник за висше училище, написан в годините след учредяване на новата българска държава.

Исмаил Чаушев навлезе в историята на литературата на българските турци като талантлив, оригинален творец с ярко изявено изящество и мисъл. Той все още продължава своите поетически изяви с младежки плам. Най-ярки негови постижения са спечелването при три последователни години трите първи награди за поезия, посветени на светото рождение на пророка ни Хз. Мухамед, обявени от Диянета на Р. Турция. Факта, че той спечели трите награди на този конкурс, в който участваха автори от Турция, Балканите и мюсюлманските страни представлява гордост и слава не само за самия

ПИСАТЕЛЯТ ИСМАИЛ А. ЧАУШЕВ СТАНА НА 75 ГОДИНИ ВЪЗХОД ЧРЕЗ ТРУД И ТАЛАНТ

Исмаил Ахмедов ЧАУШЕВ Е РОДЕН ПРЕЗ М. ДЕКЕМВРИ 1940 г. в с. Владимировци, Разградско. След първоначалното си образование той постъпва в Турско педагогическо училище в София. През 1961 г. е приет във факултета по турска литература на Софийския университет, след успешното завършване на който с конкурс бива назначен за асистент в същата катедра. По време на тоталитаризма по изфабрикувано обвинение, че преподава извънпрограмен материал бива отстранен от университета. След това той поема по пътя на журналистическата дейност като работи последователно във вестниците Филиз, Халк генчлии, Йени ъшък, Права и свободи и сп. Мюсюлмани.

Издаде стихосбирките Дилек /Желания, 1967/, Яй бурджу /Зодия стрелец 2002/, романа „Високосна година на журналиста“ /2004/, Граматика на съвременния турски език /2001/, Самоучител по турски език /2005/, „Антология на детската поезия на българските турци“ /2001/ Негово е изследването „Печатът на турски език в тоталитарно и посттоталитарно време и „Вестник ДОСТЛУК“ издание на Съветската армия в България.

Разказите с теми от годините на възродителния процес и тоталитаризма той издава под заглавие „Терапевтична пътека“. През тази година излязоха от печат книжките му с детски разкази на турски и на български език под заглавие „Напои ли магарето?“ Участвал е в редица международни поетически празници, печелил е трите първи награди на Диянета, изнасял е редица доклади в международни симпозиуми, където достойно е представял България.

автор, но и за цялостната турска литература в България.

Но Исмаил Чаушев не се изявява само като поет. Започнал с написването на кратки разкази, той се изяви и като автор на романа „Високосна година на журналиста“ /2005/. А разказите му от годините на възродителния процес и на тоталитаризма той

издаде под заглавие „Терапевтична пътека“ /2006/, които се четат с голям интерес от млади и стари. „Антология на детската поезия на турците в България /2001/ и издадените през тази година на разкази за деца под названието „Напои ли магарето?“ беше посрещната с голям интерес.

Трябва обаче да изтъкнем,

че освен даровит писател Исмаил А. Чаушев се изявява и като много добър журналист и изследовател. През петдесетте си творчески години той е изминал всичките стъпала на журналистиката като се почне от детския вестник ФИЛИЗ, премине се през младежкия ХАЛК ГЕНЧЛИИ /Народна младеж/, ЙЕНИ ЪШЪК-НОВА СВЕТЛИНА И ПРАВА И СВОБОДИ, за да продължава в момента като главен редактор на списание МЮСЮЛМАНИ и детската му притурка ХИЛЯЛ /Месечина/. Започнал като издател на стен вестници в основното училище, преминавайки през всичките етапи на образователната система, той не се откъсва от журналистиката.

През 1965 година той вече е редактор в младежкия вестник, впоследствие в Йени ъшък, където работи честно, самоотвержено и завидно, за да оглави през годините на демокрацията в ПРАВА И СВОБОДИ. В началото на новото хилядолетие, вредом с преподавателската си работа във Висшия ислямски институт, той издава в. МЮСЮЛМАНИ, който по-късно той превърна в многоцветно, съдържателно духовно месечно списание с притурка за деца и се издава на турски и на български език. Междувременно завършва второто си висше образование - журналистика. Той превърна сп. МЮСЮЛМАНИ и детската му притурка в уважавани и любими списания на мюсюлманите в България. През последната година детската притурка започна да излиза в голям размер и придоби вид на самостоятелно списание.

По време на социализма такива едно месечно списание го издаваха 25 души с главен редактор, заместници, редактори, а Исмаил Чаушев сам издава две списания и то на 75 годишна възраст!

Нека да пожелаем Аллах да даде още дълги години живот на този наш писател и журналист с пожелание да ни зарадва и в бъдеще с все такива съдържателни и оригинални творби.

Д-р Исмаил ДЖАМБАЗОВ

ДАРИТЕЛСКИТЕ ШЕСТВИЯ

«СУРРЕ»

КАКВО ОЗНАЧАВА «СУРРЕ»

Речниковото значение на думата означава «кесия, в която са поставени жълтъци, пари или други скъпоценности».

В по-късните периоди на историята се получило друго, по-различно значение, а именно: Всяка година по време на хадж са изпращали злато, пари и други предмети, които се раздавали на народа в Мекка и Медина.

ИЗ МИНАЛОТО НА ШЕСТВИЯТА «СУРРЕ»

Макар да не е известно кога за пръв път е изпратен «сурре» в Харамейн, т.е. в градовете Мекка и Медина, установено е, че този обичай датира от времето на аббасидския халиф Мехди Биллях /775-785/. По негово време са били взети някои мерки с оглед сигурността по пътищата, водещи към светите места, опазването на водните източници, посрещане на необходимостите на хаджите при техния отид. Редовното изпращане на сурре е започнало по време на управлението на аббасидския халиф Муктедир Биллях /908-932/.

В протекание на историята фатимидите и еюбидите, които са онагледили предишните управления също са изпращали сурре в Харамейн. Египетските мамелюци също така са поддържали тази традиция. Дори султан Байбарс през 1269 г. отива на хадж, за да докаже, че правото да се изпраща сурре и покривало за Кябе принадлежи на мамелюците.

Начиная от тази година мамелюците, които изпращали сурре в Харамейн и покривало за Кябе са започнали да придават голямо значение на тържествата, свързани с този обичай. Наред с Кайро кервани за хадж се

съставяли в градовете Багдад, Дамаск и Халеб като всеки керван си имал свои махмили /Кошове с товари/ и сурре. ШЕСТВИЯТА „СУРРЕ“ ПО ВРЕМЕ НА ОСМАНСКОТО УПРАВЛЕНИЕ.

Не е известно при кой падишах е бил изпратен за пръв път сурре в Османската държава. Съществува предание, че Йълдъръм Баязид веднъж е съставил сурре в Едирне.

Но приемливо е обаче за първи път сурре е изпратил султан Мехмед Челеби, който между годините 1413-1421 е изпратил на два пъти сурре, след което започнали всяка година да изпращат сурре в Мекка и Медина, Кудюс /Йерусалим/ и Халилурахман. Тази традиция била продължена по време на управлението на Фатих султан Мехмед и Баязид 2, След като през 1517 г. при управлението на султан Селим Харамейн се включва в пределите на Османската държава сурре започва да се изпраща редовно. Нещо повече, първото сурре е било изпратено докато Явуз султан Селим е бил още в Кайро.

Най-ранната завеса за Кябе е била изпратена през 1543 г. от което се съди, че изпращането на покривало за Кябе е започнало по времето на султан Сюлейман. Новите покривала за Кябе обикновено се тъчели в Кайро и се изпращали с шествията сурре. Като старото покривало се връщало в Истанбул при връщането на шествието.

Традицията да се изпращат шествия в Харамейн е продължена без прекъсване до 1915 г. с изключение на годините 1803-1813, когато вахабиите завладяват районите на Мекка и Медина. Суррето през 1916 г. остава

в Медина поради бунта на Шериф Хюсеин и не е могло да се достави в Мекка. А суррето през 1917 и 1918 г. успява да стигне едва до Дамаск.

ТЪРЖЕСТВАТА ПОСПЛУЧАЙ СУРРЕ. Тържествата послучай изпращането на сурре всяка година са били организирани още от аббасидите, но най-тържествени изпращания са били организирани по време на османското управление.

Шествията сурре до 1864 г. се изпращали по сухоземен път и се организирани през дванайсетия или следващите дни на месец реджеб. Тържествата в Истанбул ги организирал управителят на харема в двореца. Подготовката за тържествата започвали с избирането на началника на сурре /сурре емири/, който отговарял за опазването на сурре по време на пътуването и благополучното доставяне и раздаване на даровете след пристигането в Харамейн.

По време на тези тържества и падишахът, на емира на суррето се предавало писмото на султана отпратен към емира на Мекка, товарели се кесии с жълтъци и пари и дарителското шествие тръгвало на път от сарая. След тържественото изпращане в двореца, шествието от пристанище Сиркеджи преминавало в Юскюдар отсреща, откъдето поемал своя не лесен и пълен с изненади път до Светите места.

След средата на 19. век, когато султаните започнали да управляват от дворците Долмабахче и Йълдъз, тези тържества се провеждали в споменатите дворци и дарителското шествие от пристанище Бешикташ премина-

вал в Юскюдар, където се провеждали вълнуващи и възторжени религиозни тържества на жителите на Истанбул при тръгването и посрещането на дарителските шествия. Тези тържества продължили със същия ентузиазъм и с участието на многобройни хора до края на Османската държава.

До 1837 г. сухоземния маршрут, който следвали шествията от кервани започвал от пристанище Сиркеджи, преминавали през Юскюдар и по-нататък следвали маршрута през Измит, Акшехир, Кония, Адана, Антакия, Хама, Дамаск, Маан, Медина и свършвали в Мекка. Шествието сурре, изпратено през същата година си давало почивка на места. Докато на някои места оставали по 1 - 2 дена, то за да прекарат месец рамазан в Дамаск останали 31 дена. На връщане, макар да са следвали същи път, те са почивали вече в 59 места. Като на отиване са пътували 58, а на връщане 33 дена, или общо са пътували 90 дена.

КАКВИ НЕЩА СА ИЗПРАЩАЛИ ЧРЕЗ СУРРЕ?

Най-важните материални източници на дарителските шествия са били вакъфите, учредени на името на Харамейн. Голяма част от вакъфите на членовете на султанското семейство и държавни служители, част от доходите си са заделяли и прехвърляли върху вакъфите за Харамейн. Освен тях са получавали солидна материално подкрепа от държавната хазна и частните дарители.

След като вакъфите преминават под управлението на Министерството на фондациите, отговорност за посрещането на необходимостите за сурре се поели от това министерство.

Приготвените подаръци и пари от членовете на султанското семейство, държавните служители и тези, които са пожелали от народа се поставяли в чанти -ферашет чантасъ-, от едната страна на която се записвал адреса на изпращача, а от другата на получателя и се предавали в министерството на вакъфите. Тези чанти също така се товарели на камилите в шествието. На връщане същите се връщали на изпращачите с подаръците от Харамейна.

Всички тези неща се описвали в специални тетрадки за сурре и подаръци /ферашет дефтери/. Извън изгубените или все още неоткрити дефтери вече са намерени около 5000 такива от края на XVI век до първото десетилетие на XX век.

ПЪТУВАНЕ ПО МОРЕ.

Тъй като дарителското шествие сурре през 1863 г. е било нападнато от разбойници и разграбено, а все още не е била гарантира-

на сигурността по онези места, решено било следващото сурре от 1864 г. да бъде изпратено по море. Това пътуване започвало от пристанище Бешикташ.

Тъй като пътуването по море продължавало по-кратко, то тържествата по изпращане на сурре вече започвали в средата на месец шабан. Пътували са през Бейрут до Дамаск, където са чествали рамазан байрамъ. По-нататък шествието от Дамаск до Харамейн продължавал по суша.

СУРРЕ ПО ЖЕЛЕЗНИЦА. След приключване строежа на железницата до Хиджаз дарителското шествие сурре започнали да се изпращат по влакове. Тъй като сега още повече намалявало времето за пътуване, шествията вече тръгвали през месец шеввал. Сега тържествата по изпращането продължили на гара Хайдар паша, на азиатския бряг.

ДАМАСК е бил много важен и удобен център за изпращане на сурре. Изпращаните по суша, море и железница. Градът още преди османското владичество е било средище, където се събирали кандидат хаджиите. Затова Дамаск и през османска време останал център, в който се събирали пристигащите от Анадола, Ирак, Иран, Халеп и Средна азия хаджи. Тук тържествено се посрещало шествието пристигащо от Истанбул и се събирали с намиращите се вече там кандидат хаджи. Тръгването и пристигането на връщане от Светите места ставало отново тържествено в Дамаск. Най-важен момент от религиозния, политическия и търговския живот на района от Дамаск до Медина съставлявал достигането безпроблемно и без произшествия на шествията сурре от предназначението му. МАХМИЛИТЕ са били неотделима част от сурретата, изпращани от Истанбул и Кайро. Тези, които са били изпращани от Истанбул се наричали „Махмили хумаюн“ /императорски товар/, а тези от Кайро наричали „махмили мъсри - египетски товар. Махмилът представлявал четиристенна пирамида, поставена върху дървена четиристенна основа, покрита с атлаз, изписан и украсен със злато и сребро и украсен със скъпоценни камъни. Махмили изпращани през първите години са били покривани с черен, а в по-късните времена със зелен атлаз.

След тържествата пред двореца на хидива /египетския валия/ египетският махмил преминавал по улиците на Кайро. Египетският товар и сурре понякога пътували по суша, по море или с железница.

Товарите и даренията сурре, които пристигали от Египет и Дамаск се посрещали тържествено в Медина и Мекка и се събирали в

Арафат.

Няма данни дали след 1918 г. да са изпращани махмили от Истанбул. Египетските махмили са продължили без прекъсване до 1926 г. Тази традиция била прекъсната поради противопоставянето на саудитското правителство до 1936 г. А изпратеният през 1937 г. махмил от Египет успява да стигне до Джедда и пропаднал. Махмилите, които до 1952 г. се наблюдавали при отпътуването и завръщането на хаджиите по улиците на Кайро са били отменени окончателно след превратна на свободните офицери през юли 1952 г.

ЗНАЧЕНИЕ НА ДАРИТЕЛСКИТЕ ШЕСТВИЯ СУРРЕ.

Дарителските шествия сурре освен, че са подпомагали материално свещените градове, но са имали важно религиозно и политическо значение при аббасидите, мамелюците и османците. От една страна те напомняли, че тези страни владеят района на Хиджаз, а от друга страна са подновявали религиозната идентичност и принадлежност на хората по край пътя. С такава именно цел османските султани са изпращали дарове до управниците в Харамейн.

От гледна точка на обикновените хора, дарителските шествия са били най-сигурните начини за изпращане на дарове от пожелателите това в Харамейн. По такъв начин тези хора, които не са имали възможност да посетят светите места имаха възможности да изживеят радостта от изпращането на своята любов и дар или част от себе си в тези места.

Тъй като хаджът означава еднакво пулсиране на сърцата на ислямските страни, то чрез взаимното изпращане на дарове се укрепваха сърдечните мостове и братските връзки между хората.

Поради факта, че от своя страна сурре са съдържали религиозни и политически послания то през последните години египетския хидив и османската държава често се получавали приятни конкуренции. Тази страна на нещата обаче става причина саудитското правителство да ги забрани за да не би чужди държави да засенчат авторитета ѝ по отношение на религиозността и политиката ѝ.

Като извод можем да кажем, че доколкото държавите и политиките да говорят на различни езици, Мекка и Медина се явяват центровете, където сърцата се сливат в една любов и почит. Тук ще продължават да пристигат всяка година безброй духовни и материални шествия и Кябе ще продължава да привлича към себе си като магнит дори най-малкия поздрав - селям!

МОЛИТВИТЕ СА ИБАДЕТ

Абдулкадир Гейляни /к.с./
повелява:

„Молението към Аллах е прекрасен ибадет, което изисква нашето служение пред него. Иначе да казваме, че онова, което ще стане - ще стане; а онова, което няма да става няма и да става и прикривайки се зад тези думи, не твърдим: «Аз не се моля пред Аллах!»

Пред Аллах се моли винаги. Моли се за делата свързани с този и отвъдния свят. Пожелай от Него всяко нещо, което не е забранено и не противоречи на морала. Защото Аллах Теаля /в сура Гафир, 60/ повелява: „Зове Те и Аз ще ви откликна!“ /Мюминун, 60/ Пожелайте прекрасните блага на Аллах и не правете от тях поводи за обиди помежду си!“

Който се моли знае, че Аллах Теаля е Този, Който дава всичко. Молещият се не може да е горделив. Ето защо молението трябва да бъде сред добрите навици на човека. Вярващият не трябва да избягва молението. Молението има редица още достойнства:

Ето и някои от молитвите на нашия Пейгамбер, гордостта на световете:

Аллах мой! приютявам се при Теб от страхливост, от скъперничество, от мъките на гроба.

Аллах мой!. Приютявам се при Теб от злобата на ушите, на очите и на езика си.

Аллах мой! Приютявам се при Теб от страхливост, от немощна старост, световните разпри и мъките на гроба.

Аллах мой! При Теб се приютявам от немощ и безсилие, от мързел, от скъперничество, от духовно и материално падение, от гробната мъка, от интригите в живота и смъртта.

Аллах мой! При Теб се приютявам от ненужните мисли, от загриженост и мъка, от немощ, от мързела, от скъперничеството, от страхливостта, от дълговете и пораженията при войните.

Аллах мой! Приютявам се при Теб, вместо да се намирам на греховно място и положение на длъжник.

- Аллах мой! Приютявам се при Теб от бедността, глада, от позора и низостта, от насилието и несправедливостта.

Аллах мой! Приютявам се при Теб от прегрешения, от заблуди, от насилване и насилие, от невежество и изпадане в ръцете на невежи хора.

Аллах мой! Приютявам се при Теб от лудост и безумие, от проказа и лоши болести.

Аллах мой! Приютявам се при Теб от немощ, изостаналост, от удавяне, от пожар, от

удари на сатаната в смъртния час, от смъртта далеч от Твоя път, от ухапване на змия.

Аллах мой! Прютявам се при Теб от престъпване на клетвата.

Попитали Ибрахим Етхем хазретлери:

- Защо молитвите ни не се приемат? Той отговорил:

„Въпреки че знаете за Аллах, но вие не изпълнявате повелите Му. Не изпълнявате сюннета на Пейгамбера ни. Четете но не прилагате повелите на Корана. Хранете се с даровете на Твореца ни, но не Му благодарите. Знаете за дженнета, но не го желаете. Не ви е страх от джехеннама. Признавате, че смърт има, но не се готвите за нея. Собствено ръчно полагате в гроба телата на майките и бащите си, но не вземате поука от това. Как при толкова много грехове искате да ви се изпълняват молитвите?» /Саадък Дана, Беседи/

Еминѐ БАЙРАКТАРОВА

За мен е удоволствие да представя на вашето внимание книгата на д-р Кадир Мухаммед, издадена наскоро под заглавието „Екмелюддин Баберти и концепцията му за келяма“ от Байбуртския университет в Р.Турция. Публикуваният труд е докторска дисертация на Кадир Мухаммед, защитена от автора през 2011 в турския университет Улудаг в гр. Бурса. Книгата е публикувана на турски език.

Понастоящем д-р Кадир Мухаммед е преподавател в ВИИ по дисциплини като ислямска философия, келяма, история на мезхѐбите и е сред малцината ислямски теолози в България, които са посветили своята научна дейност на теми в областта на келяма.

Трудовете и научните постижения на д-р Кадир Мухаммед представляват важен принос за оформянето и развиването на научно ядро от ислямски учени в България, което има потенциала да се утвърди като авторитет в различните сфери на ислямската теология.

Темата, избрана от автора и свързана с вижданията на ислямския учен Баберти в областта на келяма е оригинална, тъй като досега не е била обект на изследвания от други автори.

В уводната част са разгледани теми свързани с живота и творчеството на Екмелюддин Баберти. Авторът се спира върху творбите на

КНИГА, ПОСВЕТЕНА НА ПРОЧУТ ИСЛЯМСКИ УЧЕН

Баберти в сферата на келяма като същевременно запознава читателите с келямската наука.

В първата част са разгледани въпросите, свързани с определенията за религията и вярата, а също и други теми, залегнали в трудовете на Баберти.

Във втората част се отдава значение на теми, отнасящи се до съществуването на Аллах и Неговото доказване, същността и качествата Му, с повелите на Аллах относно, предопределението, съдбата, действията на човека и препитанието.

В третата част са залегнали теми, свързани с Пратениците на Аллах и по-конкретно с Хз. Мухаммед (с.а.с).

В четвъртата и последна част са засегнати теми, свързани с невидимите създания, признаците на Съдния ден, Сетния ден (ахирет).

Приложен и преведен от автора е също така и текста отнасящ се за вярата от ръкописа на Баберти „Китабюл иршад“.

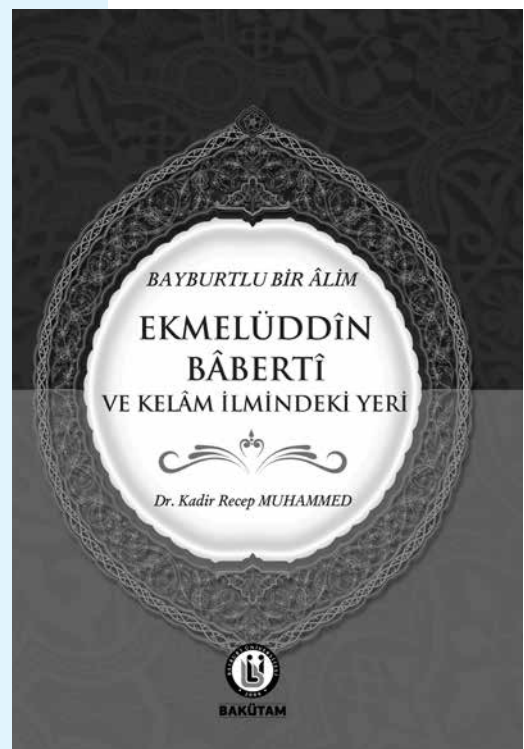
В своето изследване авторът излага вижданията на Баберти и ги съпоставя с възгледите на другите ислямски учени в областта на келяма. Тук трябва да отбележим факта, че авторът използва доста ръкописни източници, находящи се в библиотеката Сюлейманийе, която е най-богатата на древни ръкописи в Р.Турция. На базата на тези източници, д-р Мухаммед достига до извода, че вижданията на Баберти съвпадат с това на предходните учени в областта на келяма.

Но освен да представи вижданията на Баберти по различни теми, свързани с келяма авторът достига до извода, че в трудовете си

Баберти излага вижданията на школите извън ехли сюннет, опровергава ги и по този начин отъждествява ислямската религия с вижданията на ехли сюннет.

Оттам стигаме до извода, че Баберти се придържа към суннитското тълкуване на вярата, принципите в областта на келяма, въпреки че по някои въпроси възприема селефитските идеи. Авторът изтъква, че целта на Баберти е да насочи вниманието към факта, че не всяко нещо може да бъде разбрано и решено чрез разум. Според д-р Кадир Мухаммед, Баберти изтъква на преден план ханефидско-матуридитската линия и тя е водещата във всичките му произведения.

Без съмнение трудът на д-р Кадир Мухаммед е ценен принос за изясняване на концепцията на Баберти относно религията и вярата и запълва една важна празнина в областта на келяма, допринасяйки за разбирането на тази научна дисциплина.

Ферхад САЛИХ

ТОЛЕРАНТНОСТТА И НИЕ

Толерантността е тема, която винаги е ангажирала дневния ред на хората.

Когато се каже толерантност, в мислите ни се пораждат разни определения и асоциации, в зависимост от разбирането и средата, в която живем.

С какъвто и смисъл да изпълним този термин, както и да го разбираме, толерантността е най-важното нещо за осигуряване на мирен и спокоен живот, в който правата и свободите на всички са гарантирани, независимо от техните социални, религиозни, политически или етнически различия.

Всеки е в правото си да живее свободно, да има свобода на съвестта и словото, да изпълнява религията си, да съхранява своите ценности и култура, без да накарнява правата на останалите. Ето защо, ако желаем толерантност, наш дълг е да сме толерантни.

Връщайки се назад в историята установяваме, че различия между хората винаги е имало, те са реалност. В този смисъл ислямът не ги отстранява, а ни учи да ги зачитаме и възприемем като културно богатство, а не като причина за вражда и противопоставяне. Затова толерантността е основното изискване за създаване на благоприятна среда за живеене, въпреки различията ни.

Няма да бъде пресилено, ако кажем, че зад всяко страдание, зад всяка пролята сълза, зад всяко разтурено семейство, зад всяка капка кръв и разрушено общество, стои липсата на толерантност.

Религията е низпослана за

достигане на щастието в земния и отвъдния живот. Когато обаче бъде изопачена и употребена, тогава може да бъде използвана за насилие и гнет, въпреки че това противоречи на нейната същност. Насилието не присъства нито в Посланията на Всевишния, нито в примера на Неговите пратеници.

- Толерантността е съблюдаване правата и свободите на другия, за да има пълноценен и достоен живот.

- Толерантността е философия, която ни учи да споделяме всички ценности, които правят от човека човек.

Историята и житейският опит свидетелстват, че когато човекът и обществото не зачитат другия – плащат висока цена.

Нетолерантното отношение рефлектира не само върху другия, но сме свидетели, че то е причина за потъпкване правата и на най-близките - родители, братя и сестри, приятели и съседи. Толерантността е дълг за човека, за да може индивидите и обществото да живеят мирно и достойно, въпреки различията.

Вследствие на пренебрегнатата толерантност, животът днес е белязан с плач на майки, загубили синове и съпрузи, от сълзите и болката на деца без родители и детство, от страданието на тези, принудени да напуснат дом и родина.

Въпреки обрисованата картина, прави впечатление колко лесно се говори за толерантност, но колко трудно се прилага. Разкъсва се сърцето на всеки, чиято съвест е жива и се пита кога ще има край на всичко това.

С огромна болка искам да заявя, че както в миналото, така и днес, поради политически, религиозни, етнически и социални

пристрастия някои хора се опитват да превърнат земята в непоносимо за живеене място. Вследствие на това страдаме всички.

Всяка политическа, социална и религиозна система има свой модел, който определя принципите им. Хората в тези системи моделират живота си според тях.

В религиите моделът са пратениците на Аллах, за да оповестят на хората Неговата религия тоест най-добрия начин на живот съответстващ на природата им. От една страна пратениците са вестители на Всевишния, а от друга – с живота си са пример за онези, които се надяват на Аллах и не забравят за завръщането си при Него.

В Корана Аллах повелява: „Пратеника на Аллах е прекрасен образец за вас – за всеки, който се надява на Аллах и на Сетния ден, и често споменава Аллах.“

Този е моделът, според който ние трябва да моделираме живота си, но дали е така. Ако погледнем себе си, семействата и обществото, с огорчение ще установим, че сме много далече от него. Той е прекрасния пример за това какъв трябва да бъде рабът на Аллах, образцовият съпруг и баща, приятелят и съседът, търговецът и ръководителят. Той е прекрасния образец за добро, толерантно отношение към хората и всички творения на Аллах.

За да опознаем и разберем правилно Пратеника \с.а.с.\ трябва да познаваме посланието, с което е изпратен. Защото Коранът е неговия живот и характер. Айша \р.а.\ когато била попитана за характера му, отговаря: „Не четете ли Корана, неговият характер беше Корана“.

Мухаммед \с.а.с.\ е висш пример за толерантност, винаги бил мил, любезен и добър с другите.

Никога не е сторил нещо, с което да ги отблъсне. В този смисъл той е казал, че е изпратен с „ислямалесната и толерантна религия“ \Ахмед\.

Веднъж едно от сахабетата го попитало: „Какво е ислям? Той \с.а.с.\ отговорил: „Да кажеш добра дума и да почиташ хората“. Сахабето попитало: „Какво е вяра \иман\“? Пратеника \с.а.с.\ отвърнал: „Да бъдеш търпелив и толерантен“. Сахабето отново попитало: „Кое е най-дойстоното дело“? Пратеника \с.а.с.\ рекъл: „Да не вредиш на хората нито с ръцете, нито с езика“. \Ахмед\ Тук прави впечатление, че Мухаммед \с.а.с.\ споменава толерантността като част от вярата. Не може да бъде нетолерантен този, който твърди, че вярва в Аллах и следва примера на Пратеника.

Сега съвсем накратко да разгледаме примера на Пратеника \с.а.с.\ за толерантността в обществения живот.

Отношението на Мухаммед \с.а.с.\ към съседите

Пратеника никога не е прекарвал границите на добрия тон и толерантност. Дори когато неговият съсед – еврейният всеки ден изхвърлял боклуци в двора му, не могло да го извади от равновесие, той ги почиствал и търпял. Когато един ден видял, че няма боклуци, отишъл да провери какво се е случило - да не би да е болен. Учуден съседът попитал след като е изхвърлял постоянно боклуци, как е дошъл да го посети, а той отвърнал: „Това е моята религия“.

В тази връзка също така казал: „Който вярва в Аллах и Неговия Пратеник да се отнася добре със съседа...“ \Муслим\

В друг хадис: „Който вярва в Аллах и съдния ден да не безпокои съседа си...“

Отношението на Пратеника към немюсюлманите:

В исторически план, наред с етническите и расови разделения, човечеството е попадало и в капана на религиозните. Винаги, когато преобладаващата религи-

озна група се е опитвала да господства, определя и ограничава религиозните права на другите, е довеждало до несигурност, разделение и нетолерантност в обществото. Ето защо ислямът с принципа „Няма принуда в религията“ гарантирал религиозната свобода на хората. Затова Пратеника винаги се е отнасял толерантно към другите и не потъпквал техните права и свободи.

Нека разгледаме няколко примера от живота му, които са емблема на толерантността.

Когато превземат Мекка, отношението му към онези, които в продължение на 21 години подложили него и вярващите на какви ли не мъчения и гонения, вместо да отмъщава, той показал, че е изпратен за милост на световете. Когато ги попитал: „Какво мислите, че ще ви сторя?“ Те не могли да скрият срама от онова, което извършили и отвърнали: „Ти си благороден брат и син на наш благороден роднина“. Той им съобщил: „Днес няма укор за вас, вървете си, вие сте свободни“. Един от лидерите – Атаб останал без дъх от това отношение, приближил се до него и рекъл: „Мухаммед, аз съм Атаб бин Есид, приемам исляма“ Пратеника се усмихнал и му казал: „Назначavam те за валия на Мекка“.

Другият пример, увековечил неговата толерантност, е следния: Веднъж, когато Пратеника и няколко сахабета седели, минавало траурно шествие, Пратеника \с.а.с.\ се изправил, а когато му било казано, че покойникът е еврейин, попитал: „Нима той не е човек?“

В споразумението, подписано с мединските племена, са били гарантирани правата и свободите на всички.

Друг прекрасен пример е, когато позволил на християнската делегация от Неджран да изпълни службата си в месджидата и в подписаната спогодба гарантирал, че те могат да носят кръстовете свободно. Тези примери са достатъчно красноречиви за толерантността на Мухаммед \с.а.с.\

От това проличава, че той не завлядавал със силата на мечата домовете на хората, а с толерантността и човешината превземал сърцата им. В отговор на онези, които твърдят, че той е разпространил исляма със силата на мечата, искам да посоча следните данни от книгата „Битките на Пратеника\с.а.с.\“ на Мухаммед Хамидуллах, който казва: „Неговата империя започва от тесните улици на един малък град и се е разширявала с около 274 кв. мили на ден. Когато \с.а.с.\ умира, достигнала приблизително 2 милиона кв.км. На всички фронтове на тази широка територия са били убити около 250 човека от редиците на врага. А убитите мюсюлмани за 10 години са средно 1 шехид на месец. Дали има друг такъв пример в историята, в който кръвта и живота на човека да са ценени толкова много?“

Сега да направим сравнение - в България, в повечето случаи поради нетолерантност на водачите на МПС, за 10 години по пътищата са загинали около 9000 души. За 10 години е изчезнал един малък град като Банско...

Вследствие на глобализацията, светът вече се е превърнал в голям град. Той принадлежи на всички ни, поради което всички трябва да живеем заедно в мир, разбирателство, уважение и толерантност. Всеки разумен човек трябва да проумее това, още повече ние, мюсюлманите. Необходимо е да опознаем и прилагаме своята религия и да следваме примера на Мухаммед /с.а.с./. Това е наложително, защото няма как да бъдем пример и образец за другите за по-добър и достоен живот. Днес всяка наша грешка се приписва на религията на Пратеника \с.а.с.\ и на цялата мюсюлманска общност. „Това трябва да ни прави още по-отговорни. Ако някой някъде е разбрал Пратеника погрешно и някой мюсюлманин някъде не го представя правилно, грешно е да търсим проблемите навън, а е достатъчно да надникнем в себе си. Те са някъде там.“

Мехмед ХАМИД - ходжата

Ние, жителите на село Рибново, не сме имали достатъчно образовани хора за подкрепа на исляма, но въпреки недостига им сме били съпричастни към останалите населени места в нашата област и другите области на страната за подкрепа и изучаване на религията ислям според възможностите ни:

● В село Филипово за имамин е избран Феим Ахмед Гурдал, които на по-късен етап се оженил и останал там да живее. Населението на селото от много години се е обслужвало от външни ходжи;

● Село Осиково, което останало без ходжа, там се заселил Билял Киселов, който там се оженили живял и починал - а. р., но оставил ислямското познание на населението;

● Скречатно – много малко селище, което нямало възможност да издържа постоянен ходжа, се наложило ислямското обслужване да се извършва от ходжите на село Рибново, като петъчната молитва, байрам намаз, а обслужване на дженазетата и други.

● В село Огняново необходимостта от ходжа била крайно наложителна. В него се заселили доста хора от Рибново, сред които и Мустафа Чолаков, който не

бил ходжа, но всичко, което знаел за развитието на исляма, го предавал на мюсюлманите от селото - а.р. ;

Необходимостта от ходжи в много населени места за различните райони на страната била голяма:

● В село Плетена поискали Мустафа Ликов от село Рибново да стане имам. За няколко години той оказал голяма помощ на населението, даже в момента имаминът е негов ученик. Местните мюсюлмани останали много доволни от него. Мустафа Ликов помогнал и на горната джамия в град Доспат;

● Село Абланица - за определен период от време Назми Джемал Гурдал, жител на Рибново заел поста на имам, по-късно бил имам в село Ваклиново и накрая се установил в град Доспат, където бил имам четири години. След изпълнението на дълга си, се прибрал в родното си село, където отново станал имам

в местната джамия и преподавал Корана в курсовете за децата;

● В село Осина за имам бил избран Шефкет Бекташев, жител на село Рибново. След определен период по собствено желание се преместил в село Сатовча, където по-късно напуснал и се захванал с друга работа. След това за известно време функциите на имам се поели от Мустафа Киселов, който работил няколко години и по свое желание се оттеглил, като мястото му се заело от Недим Феимов Мусанков, а сега имам е местен младеж;

● В село Любча ходжа станал Мустафа Абдула Гурдал, жител на село Рибново. За дванадесет години той спечелил уважението на местното население. Напуснал ело Любча по-собствено желание, когато и да пожелае може да заеме оваквантено от него място.

● В село Црънча постът имам бил приет от Феим

Джемал Иса, който изкарал около шест години, след което напуснал по свое желание и се прибрал в родното си село Рибново, където е имам и продължава да допринася за развитието на исляма;

● В село Бръщен – Али Мехмед Хамид, жител на село Рибново станал имам въпреки че нямал достатъчна подготовка. След продължителен период Али Хамид постигнал добри резултати в изучаването на исляма, предал познанията и уменията си на местното население, като организираше обучение на децата в Коран курсовете. За шестнадесет години, в село Бръщен Али Хамид оставил прекрасни впечатления сред месното население и постигнал отлични резултати в полза на исляма;

● В село Барутин за изпълняващ длъжността имам /ходжа/ бил удостоен Исуф Чекалов, жител на село Рибново, който дълги години помагал на местното население относно спазването и изпълнението на мюсюлманските обреди, вярата в исляма и изучаването на Корана. На по-късен етап се задомил, създавал семейства. Постигнал отлични резултати в полза на исляма. Впоследствие се разболял и на по-късен етап се поминал от този свят, погребан е в гробището на село Барутин (а.р.). Постът му поел сина му Абдула Исуф, млад и надежден духовник, който не спира да надгражда делата на своя баща в полза на исляма;

○ Град Доспат не е изключение от околните на-

Мехмед Хамид ходжа и неговият възпитаник Джемал Хатиб, понастоящем завеждащ отдел "Издателство".

селени места. Там за поста имамин е назначен Мустафа Киселов, който обслужва населението на града четири години, през които са постигнати добри резултати в полза на исляма. По-късно той се оттегля по собствено желание;

● В село Касъка обслужването на местното население е ставало от двама местни ходжи, които били на възраст и им било трудно да изпълняват задълженията си. За имам там бил назначен Айдын Мохамед, който изкарал няколко години на този пост и впоследствие се оттеглил, за да участва в избора за районен мюфтия. Печели го и е назначен като районен мюфтия в град Гоце Делчев;

● В село Побит камък за шест месеца е назначен за имам Мурад Бошнав, който по-късно заема същата длъжност в с. Буково за 6 години, след това 2 г. имам в Рибново. Преподава ЗИП - религия ислям в с. Рибново, където постига добри резултати. В момента не се изучава религия ислям в училището. Понастоящем работи в Главно мюфтий-

ство отдел Вътрешен одит.

Какво е положението с исляма в Неврокопска околия (град Гоце Делчев):

Още преди комунизма, фашистката власт имала за цел да унищожи исляма и да възпрепятства неговото развитие като за целта били изпращани от Смолянския край подготвени мюфтии, които действали с умисъл за дестабилизация и разруха на исляма. След 1944 година бил изгонен и оставят в сградата на мюфтийството бай Кочо Милчелиев, който по вероизповедание е християнин, да изпълнява длъжността секретар на мюфтийството. След няколко години властта назначава за мюфтия Неджми Кара Молла, жител на село Годешево.

На по-късен етап той се разболява, а неговото място заема съселанинът му Хасан. По-късно длъжността мюфтия се възлага на Мустафа Илански, жител на град Белица – нареждат му да премести управлението от град Гоце Делчев в град Белица. Сградата на мюфтийството в град Гоце Делчев се присвоява от властта,

Джемал Гурдал

след което събаря. На същото място се построява къща от българин. До съборената сграда на мюфтийството имало джамия, в която се обслужвало мюсюлманското население на района, но по-късно и нея събарят. Ето така приключва исляма в Неврокоп;

С промените през 1989 година и падането на комунизма се отвориха възможности за мюсюлманите от Неврокопска околия да отправят искане за помощ от властите и Дирекцията по вероизповеданията в София за възстановяване на недвижимия имот /парцел/ и сграден фонд, с който е разполагало мюфтийството преди да бъде отнето от предходните режими и да бъде възстановено.

Помолените за помощ институции се отзовали и съдействали за възстановяването на мюфтийството в град Гоце Делчев, а на по-късен етап бил предложен и избран мюфтия на район Гоце Делчев – Джемал Мехмед Хамид, жител на село Рибново временно заел длъжността до провеждането на избора. Джемал Хамид

спечелил избора и останал на поста районен мюфтия за период от 8 /осем/ години, след което се оттеглил по свое желание. За да изпълнява мюфтийството своите функции ползвало помещението за канцеларии, предоставени от градския съвет. За напред мюфтийството му е необходима собствена база, за да може без проблеми да изпълнява задълженията си към вярващите в района.

От минали времена циганите от Гоце Делчев владели малко дюкянче, в което продавали звънци. То било собственост на мюфтийството. Настоятелството в Гоце Делчев и други заинтересовани хора се заемли и чрез съда успели да възстановят въпросното дюкянче. На мястото му по-късно се построява сграда собственост на мюфтийството, в която се помещават канцелариите, има помещение, в което мюсюлманите от района изпълняват петкратния си намаз.

Ето за това отправяме нашите молитви към Всевишния за помощ, чрез които да се постигнат най-добри резултати за развитието на

исляма и за напред да ни помага да имаме по-обширно място за ибадет. Амин, я Рабби алемин.

След падането на комунистическия режим хората от района се заеха с обучението на децата по Религия ислям и изучаването на Коран. Един от хората, който се заема с обучението на деца е Джемал Хамид, той провежда обучението на децата за период от 2 до 3 години и постига много добри резултати. Нивото на постигнатите резултати от учениците му позволява безпроблемно да заместват имамина, ако той отсъства по уважителни причини. С обучението на смесена група от желаещи да се обучават с различна възрастова граница се заемат Муса Али и неговата съпруга Фатме Али. Показаните резултати след приключване на обучението са много добри. Провеждането на обучението с групите се случва в различни периоди. На по-късен етап с обучението на група желаещи деца да се обучават се заема Назми Гурдал, който изпълнява длъжността имагин. С обучението на деца се ангажира и курса дъщерята на ходжата Феим Иса. Тя продължава да помага за развитието на исляма и обучението на децата в Коран

Ето за това молим Великия създател в тази насока да ни бъде в помощ. (Амин я рабби алемин.) До тук успяхме да напишем това, което остава история за идното поколение. Да се надяваме, че бъдещето ще се надгражда с учение и добри помисли в полза на исляма и човечеството.

Слави КАДИЕВ

ЗА ЗНАЧЕНИЕТО НА БРАДАТА

КОМУНИКАЦИЯ ЧРЕЗ ВЪНШЕН ВИД И ФИЗИЧЕСКИ ДАДЕНОСТИ

Често пъти смятаме, че може да комуникираме успешно, да изнасяме речи, да беседваме или да презентираме. Но всъщност замисляли сме се за това, че сме натоварени с определени изисквания преди да застанем пред аудиторията. Ако си мислите, че говоря за външния вид и физическите дадености на човек - лъжете се. Те са една притурка към човека, които в повечето случаи се превръщат в оптическа измама за аудиторията. Замислям се и се питам как човек е способен да промени външния си вид, та нали е създаване на Аллах - уникален всеки по своему. Всеки притежава физически дадености чрез които се идентифицира в обществото. Единственото, което може да направи човек е да поддържа външния си вид, чрез който да дава пример в обществото, и да се грижи за себе си по начина, по който Пратеникът /салляллаху алейхи ве селлем/ го е правил.

Никой не избира как да изглежда /Елхамдулилах/, затова почти винаги „първият поглед“ е лъжлив, изпълнен с догадки. Но, елхамдулилах, ние не „работим“ с такива. За всеки вярващ е от много по-голямо значение

да опознае човека, да види неговата същност отколкото да гледа с какво е облечен, (не) носи ли очила, вратовръзка и т.н. Безспорно е, човек трябва да се грижи за външния си вид, но не винаги човек е такъв, какъвто го запаметяваме на пръв поглед, т.е. важен е характерът му. Днешният човек, обаче, се влияе от субективните фактори, представени му по подмамващ и лъскав начин, а пропуска съществените, стойностните неща - тези, които съдържат повод за размисъл относно земния и отвъдния живот. Нека „първият ни поглед“ не представлява своеобразна бариера между нас и човека отсреща. Нека го предразположим за

това, което предстои, отколкото да го смущаваме и да „хвърляме“ странни погледи по него.

Нека не ни подмамват физическите дадености на човек - дали е пълен или слаб, нисък или висок, дали е с голямо чело или не, има ли сини очи и руса коса и т.н. Това не е от никакво значение, защото колкото и красиво и сочно да изглежда една ябълка отвън, когато тя е загнила отвътре, тя не става за ядене. Така е и с човек - колкото и грим, и маски да поставя, когато вътрешно е духовно празен, той не може да изпълнява предназначението си т.е. да изпълним това, за което е създаден.

Ето че достигнахме и до „Ефекта на Баба Яга“ („ефекта на красотата“) и ефекта на Гъливер т.е. Красивото е добро и ръстът определя какъв е човека. Сериозно ли? Наистина ли винаги зад красивия човек стои честният и справедливият, използващ праведни доводи и доказателства, а не лъжи, човекът с добър характер, нрав /ахляк/, и т.н. Все още ли си мислите, че най-важното е външната обвивка на човек? А къде е вътрешната? Нима не осъзнавате, че именно в нея се крие красотата на човека. В Корана пише:

„О, синове на Адам, спуснахме ви одежда, за да скрива срамотиите ви, и за украса. Ала одеждата на богобоязливостта е най-доброто. Това е от знаменията на Аллах, за да се поучите.“ /7:26/

Тук става въпрос за богобоязънта („таква“). Онова състояние, което е присъщо на вярващия, на онзи, който е повярвал и се е отдал на Създателя си. Японецът проф. Ташихуко Изутсу от бо-те определя „таква“ като „осъзнатата отговорност на човека“. Когато човек е приел своята мисия на този земен и преходен свят, изпълнен с изпитания, той не се нуждае от каквото и да е „пудрене“ или маскиране, за да въздейства или убеждава,

защото това го правят само лицемерите:

„И когато ги гледаш, видът им ти харесва, и като говорят, вслушвай се в думите им... Те са врагът. Пази се от тях!...“ (63:4)

Следващият цитат разкрива именно това, че човек има сили и може да понесе тази отговорност. В сравнение с небесата, земята и планините, които се отказват, човекът е готов да поема и осъзнава отговорността:

Поел по правия път, човек не се нуждае да използва лъжата и да сее поквара по Земята, за да впечатлява. На него му е достатъчно да облече душата си с голяма „такуа“, справедливост и искреност, да говори само и единствено сърцето му, т.е. както казва Пратеника /с.а.с./: „Най-достойният е този, при когото, между сърцето и езика му няма разлика.“ Тогава този човек ще говори истината, цялото му съдържание ще е изпълнено с таква и няма да се притеснява, защото истината не се нуждае от подправки и мерудии.

И последното нещо, на което ще се спра и което всъщност ме накара да започна работа по тази тема беше, че брадата има значение при невербалната комуникация и се свързва

с антисоциалност, бунтарство, бандитство, хипарство, агресия, строгост, доминирание, че дори и прикритие. Вярвам, че ще се съгласите, че брадата е един от отличителните белези на мъжа. Тя говори за човека, определено привлича вниманието на останалите, но какво от това? Отново в повечето случаи е оптична измама. Ако трябва да споменем предимствата ѝ - доста са, но от изключително значение е, че затопля частта около шията и спомага на гласните струни, особено важни за оратора. Определено в миналото била признак за висок интелект, компетентност, убедителност. В древна Гърция е било достатъчно да си с брада, за да те нарекат философ. При египтяните тя била символ на власт. Но стига толкова препратки, за нас /вярващите/ може би е достатъчно, че пратениците на Аллах били с бради. Тя е от сюннета на Мухамед /с.а.с./, който всъщност Майкъл Харт е определил като първата от „100-те най-влиятелни личности в историята на човечеството“. Най-достойният пример за следване.

И нека всъщност не забравяме, че за да говорим не е важно да сме облечени в „последния крясък на модата“, подготвени за седмицата на модата в Милано, а се изисква знания, подготовка и майсторство, които да изпълнят съдържанието на изказването ни със смисъл и да породят размисли в останалите т.е. да влияе.

ЗАЩО РОЖЕ ГАРОДИ ПРИЕ ИСЛЯМА?

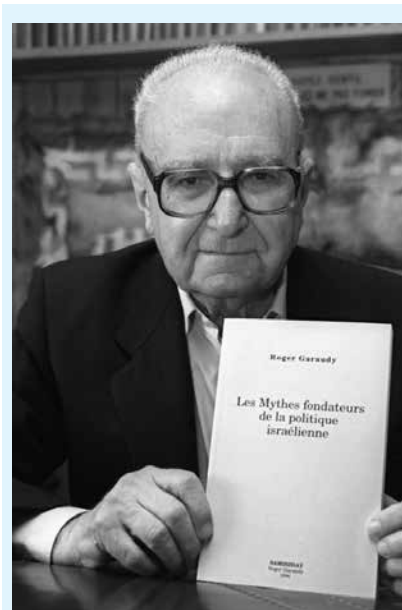

Ахмед МИРОГЛУ

Из интервюто на Йълдъз Рамазаноглу с преводача Джемал Айдын

Как Роже Гароди попада в Алжир? Какво преживява там и кое му оказва толкова силно въздействие? Как попада при мюсюлманите, защо се иска смъртното му наказание и защо то не се изпълнява?.. Как се случват тези събития? Струва ми се, че всичко това оказва силно влияние върху неговото решение да приеме исляма?

Когато започва Втората световна война, Гароди е войник в действащата френска армия. Когато обаче вижда, че Франция влиза в съглашение с Хитлер, с няколко свои другари те пишат на ръка и залепват по стените на тоалетните в поделението възвание „Не на съглашението! „ Откри ват ги и ги задържат, поставят им белезници, заковават ги едни за други и ги заточават в пустинен район на Алжир, който тогава е френска колония. Живеят под палатките, заобиколени от телени заграждения. Един ден при тях докарват интербригадисти от Испания. И те пожелават да ги посрещнат в „Интернационала“ и с възторг. Затова ги подлагат на камшичен бой. Де отказват да напускат плаца и да се укриват в палатките. Френски-

ят комендант нарежда да ги накажат сурово и командва всички да бъдат разстреляни. Нарещдат ги в една редица, а пред тях строят взвод алжирски войници. Тогава той е на 25 години. Само след миг един куршум ще пронизе сърцето му. Тогава целият му живот като филмова лента преминава пред ума му. Тук естествено, не мога да ви разкажа надълго и нашироко тези негови преживявания. Отдава се команда „Огън!“ И в този миг се случва чудо! Никой от войниците не стреля! По тялото му не се забиват куршуми. Той е жив! Френският офицер като луд крещи и започва да бие войниците мюсюлмани, но не е в състояние да накара дори един войник да стреля. Благодарение постъпката на тези войници той и другарите му оцеляват.

Този спомен не е от рода на онези, които лесно се забравят. След края на войната Гароди бива обхванат от голямо любопитство. Той иска да узнае защо тези войници не са стреляли. Узнава, че те приемали за „кюфюр“-неверничество да се стреля по невъоръжени хора. Те не са стреляли, за да не престъпят вярата си. Когато узнава това Гароди изживява шок: „Аз уж съм доцент по философия, а нищичко не съм знаел за исляма и ислямската философия. Що за наука е тази философия и тази научна система, която защитава Запада“-си казва той и се заема да изследва исляма. Изучава основно ислямската философия. Така пред него се отваря пътя, който го води до истината, до правия път.

Така, че Гароди е един пример, инженер на Двайсетия век, усвоил из основи исляма.

„Според мене ислямът представлява следното, казва той. -Великият известител на исляма повелява да работите за отвъдния свят със съзнанието, че утре ще умрете, и работете за този свят, като че ли вечно ще живеете“. С тези думи той е казал всичко. Разбира, че ислямът е валиден както за материалния, така и за духовния мир. Следователно това са две неделими едно от друго неща. Защо не могат да се отделят ли? Защото

ислямът повелява: „Науката дори да е в Китай идете и вземете, защото тя и мъдростта са изгубените вещи на мюсюлманина, търсете и ги вземете! „ Науката и трудът не признават граници. И тъй като ислямът не поставя граници между тези две явления, бързо завладява света. Как е завладял? С въведената от него система. Каква е тази система? Пази система утвърждава, че човекът е най-зрялото и славно създание и не може да бъде експлоатирано. Ислямът окончателно забранява разточителството, показността и лукса. Той вижда печалбата в капките пот по челата, а натрупания капитал се разпределя по установени правила и морал сред бедните; забранява ли вата и лихварството тъй като поощряват мързела и потъпкването на бедните и унищожава незаконното богатство. Сбор от такива закони се състои системата на исляма. Той задължава халифа и раба да имат еднакви права. Известен е случая с камилата, който пример е по-остър от сабите на кралете.

Хз. Омер и неговият роб пътуват от един до друг град като се редуват да се качват на камилата. От време на време халифът държи поводите на камилата, а сетне робът. Именно това представлява повратна точка в правдата и ума. Какъв път е изминал Гароди докато стигне до това разбирането какви пътища е минал до тази истина?

Гароди е син на семейство, в което баба му е била перачка, която не е имала що годе някоя прилична дреха, с която да ходи в църквата. Затова е можела

да посети едва девическия манастир, където да изпълнява седмичното си поклонение. Имали са възможност едва него да изучат в многобройното семейство. Така, че той едва от детските си години познава неравенството и експлоатацията. Когато вече е студент във философския факултет, отива при отговорника на Комунистическия младежки клуб и заявява: „Аз съм християнин и искам да бъда сред вас!“ Видял го идеалът за равенство между хората, който изповядваше комунизмът. Мисли, че този идеал ще бъде осъществен от комунизма. Затова се привързва към него. Семейно се запознават със Сталин, дълго време пребивава в Москва.

След време вижда, че съществува огромна разлика между комунизма, изповядва Маркс и комунизма в действителност и той се отказва от идеята да издигне в култ живота в Съветския съюз. Започва да критикува дори протестира против нещата, които се вършат в Съветска Русия. Между временно тръгва да опознава света, различните цивилизации и култури, да изучава всяка религия и вяра от основните им книги. Той милее не преди всичко за една система и вяра, която ще бъде толкова в негова, а на цялото човечество в полза. След време вижда, че в тази насока ислямът натежава повече. Когато открива духа на истината в исляма, започва да изпитва голямо уважение към тази религия и се насочва към нея. Ислямът предлага най-добрия образец на един свят, за който той мечтае още от детските си години. Бе може

естествено да става сравнение между исляма до който Гароди достига след дълъг и упорит умствен труд и търсения и нашето мюсюлманство. Ние сме наследили мюсюлманството от родителите си без да положим такъв изпит. А той е човека, който достига до това с пот на челото и след много умствен труд.

- Гароди заявява, че това негово пътуване към исляма е извършил сам. Всъщност това са заявявали много други мислители, поради своето критично отношение към нещата той е сам. В края на краищата всяка революционна идея е била подложена под неговото перо. Той се изказвал критично и по отношение на революцията в Иран. Отправял е жестоки критики и към мюсюлманите. По всичко изглежда, че той е мислил и естет, който безстрашно се отдал на самотата.

- Той не е бил угоден за никого, докато е бил комунист той е твърдял: „Една система, която не носи в себе си вярата в Аллах не може да оцелее! Без това Маркс не мечтаел за такъв комунизъм.“ Той е инициатор на диалога между християнските духовници и комунистите. Но когато крепостта на комунизма Съветският съюз се намесва в Чехословакия, той издига знамето на бунта, след което комунистите го отричат.

Не е възможно от древна Гърция до Възраждането в Европа през XVI век човечеството да не е развивал философията и мисленето. И той заявява: „Вижте, тази празнина изпълниха ислямските учени!“ Незабравили кръстоносните мисли за-

падни учени се отдалечиха от него.

„Християнството е придобила форма, изкривена от император Константин. От тогава до сега християнството застава на страната не на потиснатите, а на потисниците. „Именно за тези негови мисли пък го отричат християнските религиозни дейци.

„Като повтаряте многократно, че Хитлер ви погубил, вие експлоатирате съвестта на народите от цял свят, но сега вършите по-безмилостни неща спрямо палестинците“ казва той, поради което ционистите се оказват върли негови врагове.

„Едно време кажи речи всички народи по света се стичали към исляма и ислямската независимост, като пеперудите, които се втурват към светлината от свещта. Защо сега в ислямските страни я няма тази жажда за свобода? Унаследяването на онова, което са ви оставили дедите ви, разбирате като да си поделите пепелта от огъня, който някога са палили предците ви. Ала същността на нещата не се състои в това - яко да си присвоите пепелта и да я опазите, а да пренесете пламъка на това, а огнище в настоящето и в бъдещето. Вие не можете да навлезете в бъдещите столетия като вървите все назад и назад“. Заради този негов зов някои мюсюлмани също така го изоставиха. При това положение ако не той кой ще заяви че е самотен пътник?

Неговото е невероятна упоритост и твърдост. Ето защо струва ми се, че дори да го приемат като философ на двайсетото столетие,

слава на Аллах, че все още е жив и продължава да осветява пътищата на 21.век.

Същевременно виждаме, че познава всички небесни книги. Как се е запознал със световните религии? Може ли да се каже, че следвайки ума си, достига до исляма? Мнозина представители на литературата, изкуството и мисълта следват подобен път и в края на краищата свършват като самоубийци. Нима при него срещаме един сърдечен скок?

- У Гароди откриваме една безкрайна обич към човека. Знаете, нашият велик писател Юнус Емре има едва велика мисъл: „Обичайте сътвореното заради Твореца!“ Грози зов, който се издигнал преди векове от Анадола, като че ли Гароди е чул във френската земя и изцяло го е приел. Той разглежда всички хора от едно и също разстояние. В никакъв случай не е против богатите, които са забогатели по честния начин и защитават бедните. Но до краен предел се обявява против онези, които не са в състояние да изучат децата си. Погубването на тези младежи, които имат ум като бръснач, а не могат да се изучат и да се издигат. Тъй като обича хората, той свята, че е наложително да се знаят в какво вярват те. Затова той основно е изучил и възприел основните книги на всяка религия като се почне от „Мъртвата книга“ на древните египтяни и свещените книги на американските туземци. И във всяка религия той открива отделни красоти, прекрасни неща и много общи неща. Казва, че всяка от тези книги учи човек да бъде добър, да гледа с добри очи към другите. Имало ли е и има ли друг такъв мис-

лител, който да е проучил основно толкова много свещени книги и ги е усвоил? Мисля, че няма.

Именно в края на тези дълги проучвания той избира исляма като най-приемлива и най-близка до сърцето му. Но приемайки исляма той не иска да скъсва връзките си с представителите на другите религии, а напротив, да ги заздравя. Струва ми се, че именно той е този, който пръв говори за диалог между цивилизацията. За тази цел той учредява институт, пише книги на тази тема. Не казва: „Ох, аз станах мюсюлманин и се спасих!“ „Като че ли той е мислителя, който още като комунист със сърце то си е почувствал айета: в Корана, който гласи: „Ние ви сътворихме като отделни народи и племена, за да се опознаете!“ и съгласно него е действал. Ето защо след като вече е приел исляма, той иска да продължи с още по-голяма сила този проблем. Той е зрял човек, който предварително е възприел правилото на исляма: „Твоята религия е за тебе, моята за мене“. Той никога не е изпитвал душевни кризи. Единствената мисъл, която е на сърцето му, е какво да направи, за да заживеят още по-щастливо рабите на Аллах. И тъй като именно в исляма открива системата, която най-добре формулира смисъла на живота, той приема исляма. Той приема тази вяра с ума и сърцето си. Освободен от тесните рамки на западната философия, отворен за мъдростите на целия свят, той не е изпитал никаква трудност при откриването на правия път.

/Следва/

ГЛАВНО МЮФТИЙСТВО ОТПУСНА 20 СТИПЕНДИИ ЗА ОТЛИЧНИЦИ ВЪВ ВУЗ

За началото на учебната година 2015-2016 г. Главно мюфтийство обяви 20 стипендии за студенти, обучаващи се в български висши учебни заведения. По проекта, който е озаглавен „Мюсюлмански медици в услуга на обществото“, на първо време бяха осигурени 15 стипендии за кандидат лекари – сфера, в която има сериозен недостиг поради емигрирането в западните страни. Но впоследствие поради големия интерес от страна на студенти и дарители бяха осигурени още 5 стипендии – за специалностите „Архитектура“, „Журналистика“, „Право“, „Рехабилитатор“ и „Медицинска сестра“. Стипендиите

от 500 лв. на семестър или общо 1000 лв. за година са осигурени с помощта на дарители от фонд „Ислямско образование“ към Главно мюфтийство.

Целта на проекта е да се поощрят мюсюлманските младежи да се обучават във ВУЗ, да служат на обществото и да издигнат нивото на обслужване в различните сфери.

Проектът бе утвърден от тричленна експертна комисия към отдел „Образование“ на Главно мюфтийство, след като разгледа документите на кандидатите и проведе интервюта с тях.

Основното условие за кандидатстване за стипендиите бе студентите да имат успех над много добър. Общо кандидатстваха 130 души, от които 60 бяха поканени на интервю. Интервюираните бяха отличници, като част от тях са пълни отличници.

Спечелилите право да получат стипендия са 20 студенти-мюсюлмани от различни райони на страната и от различен етнически произход.

Главно мюфтийство отдава голямо значение на образованието и възпитанието на подрастващите поколения и в духа на това всяка година в последната седмица на месец рамазан организира „Национална кампания за подпомагане на ислямското образование“. Мюсюлманите от цяла България се включват в кампанията и дават своя дан – малко или много. Доверието, подкрепата и чувствителността към просветляването и образованието на мюсюлманите расте всяка година.

Н. Арифова

ПРИЯТЕЛСКИ МАЧ В РУДОЗЕМ

Футболният отбор на Средно духовно училище – Момчилград беше поканен от ФК Палас гр. Рудозем на приятелски мач. Спортното мероприятие се проведе на 19.11.2015 г. Футболният отбор на Духовното училище в Момчилград беше топло посрещнат и приятно изненадан от красивата природа на гр. Рудозем.